

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

4'üncü Toplantı

20 Ekim 2023 Cuma

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

Sayfa

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, 2024 yılı bütçe görüşmelerine, bütçeleri görüşülecek idarelerin dokümanlarına, bütçe görüşme takvimine ve bütçe görüşmelerinin hayırlı olmasını temenni ettiğine ilişkin açıklaması

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri

IV.- KARARLAR

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkerelerinin görüşmelerinde uygulanacak usul ve esaslara ilişkin karar

V.- USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkerelerinin Komisyonda görüşülme usul ve esaslarıyla ilgili alınacak kararlar hakkında görüşme

VI.- AÇIKLAMALAR

1.- Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın, İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türeli'nin (1/276) ve (1/274) esas numaralı Kanun Teklifleri ile Sayıştay tezkerelerinin Komisyonda görüşülme usul ve esaslarıyla ilgili alınacak kararlar hakkında görüşmede yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

4'üncü Toplantı

20 Ekim 2023 Cuma

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu saat 14.03'te açıldı.

Komisyon Başkanı Mehmet Muş, 2024 yılı bütçe görüşmelerine, bütçeleri görüşülecek idarelerin dokümanlarına, bütçe görüşme takvimine ve bütçe görüşmelerinin hayırlı olmasını temenni ettiğine ilişkin açıklama yaptı.

Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz tarafından, 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri hakkında sunum yapılarak kanun tekliflerinin görüşmelerine başlandı.

2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkerelerinin Komisyonunda görüşülme usul ve esaslarıyla ilgili alınacak kararlar hakkında görüşme yapıldı.

Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz, İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türelî'nin (1/276) ve (1/274) esas numaralı Kanun Teklifleri ile Sayıştay tezkerelerinin Komisyonunda görüşülme usul ve esaslarıyla ilgili alınacak kararlar hakkında görüşmede yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklama yaptı.

2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkerelerinin Plan ve Bütçe Komisyonundaki müzakerelerine ilişkin olarak;

Müzakere programında meydana gelebilecek yer değişiklikleri konusunda Komisyon Başkanlık Divanına yetki verilmesi,

Komisyonunda konuşma sürelerinin bütçenin geneli üzerindeki görüşmelerde siyasi parti gruplarının sözcüleri için yirmi dakika, Komisyon üyeleri için yirmi dakika, diğer milletvekilleri için beş dakika; kamu idarelerinin bütçeleri üzerindeki görüşmelerde ise siyasi parti gruplarının sözcüleri için yirmi dakika, Komisyon üyeleri için on dakika, diğer milletvekilleri için beş dakika şeklinde belirlenmesi; öngörülen sürele bağlı kalınması ve bu sürelerin milletvekilleri arasında paylaşılarak kullanılmaması, diğer bir ifadeyle tanınan sürelerin milletvekilleri arasında aktarılmaması,

Komisyon üyesi olmayan milletvekillerinin söz almasıyla ilgili olarak her bir siyasi partinin Komisyonunda sahip olduğu üye sayısının en fazla 2 katı kadar üye olmayan milletvekiline söz verilebilmesi,

Söz kaydının müzakerelerin başlamasını takiben iki saat içinde kendi siyasi parti gruplarıyla istişare ederek Komisyon Başkanlık Divanına bildirilmesi, bu süreden sonra yapılacak başvuruların dikkate alınmaması,

Sayın bakanların bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporlarına ilişkin sunuş konuşmalarının otuz dakika, sorulara verilecek cevapların otuz dakika olarak belirlenmesi,

Söz alma ve soru işlemleri sırasında Komisyon üyelerine öncelik verilmesi,

Soru sorma süresinin Komisyon üyeleri için on dakika, diğer milletvekilleri için beş dakika olmak üzere toplam on beş dakika şeklinde belirlenmesi,

2024 yılı bütçe görüşmeleri sırasında ihtiyaç duyulabilecek teknik düzeltmelere ilişkin olarak Komisyon Başkanlık Divanına redaksiyon yetkisi verilmesi,

Gerekli hâllerde ivediliği olan tekliflerin Komisyon gündemine alınıp müzakere edilmesi,

Görüşmelerde görüntü alınmasına ilişkin hususla alakalı olarak Plan ve Bütçe Komisyonunda uygulanmakta olan teamülün devam etmesi,

Kabul edildi.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, 2024 yılı bütçesinin tümü üzerindeki müzakerelerin 26 Ekim 2023'te saat 10.00'da yapılacağı belirtilerek saat 15.55'te toplantıya son verildi.

20 Ekim 2023 Cuma

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.03

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)

KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, değerli kamu kurum ve kuruluşlarımızın çok kıymetli bürokratları, yazılı ve görsel basınımızın çok değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Komisyonumuzun 4'üncü Birleşimini açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, 2024 yılı bütçe görüşmelerine, bütçeleri görüşülecek idarelerin dokümanlarına, bütçe görüşme takvimine ve bütçe görüşmelerinin hayırlı olmasını temenni ettiğine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Gündemimizde (1/276) esas numaralı 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile (1/274) esas numaralı 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin Cumhurbaşkanı Yardımcımız tarafından Komisyonumuza sunumu bulunmaktadır.

Sayın milletvekilleri, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımızın sunumuna geçmeden önce bu sene gerçekleştireceğimiz bütçe görüşmeleriyle ilgili sizleri kısaca bilgilendirmek istiyorum.

Malumlarınız olduğu üzere, bütçe müzakerelerinin Plan ve Bütçe Komisyonu aşaması yaklaşık bir aylık sürede oldukça yoğun bir tempoda ve ardı ardına devam eden toplantılarla gerçekleşecektir. Bu sene yapacağımız görüşmelerde merkezî yönetim kapsamında 226 kamu idaresine ait bütçe, 225 kamu idaresine ait kesin hesap, 4'ü genel denetim raporu olmak üzere toplam 226 Sayıştay raporunu ele alacağız. Yine, bu süreçte kamu idareleri tarafından sunulan dokümanları ve Sayıştay raporlarını dijital ortamda sizlere dağıtmış bulunuyoruz, talep edilmesi hâlinde basılı olarak da temin edeceğiz. Gündemdeki bütçesi görüşülecek kamu idarelerinin bütçe dokümanlarını da sizlere yine dijital ortamda en az üç gün önceden dağıtmaya devam edeceğiz.

Bu hususların ardından, müsaadenizle, kısaca görüşme takvimine de değinmek istiyorum. 2024 yılı bütçe görüşmeleri, bugün, Bütçe Kanunu Teklifi ve Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin Cumhurbaşkanı Yardımcımız Sayın Cevdet Yılmaz tarafından Komisyona sunumuyla başlıyor. Bütçe sunumundan sonra vereceğimiz beş günlük aranın ardından 26 Ekim Perşembe günü 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin geneli ile Sayıştay raporları üzerindeki görüşmeler gerçekleştirilecektir. Devamında 27 Ekim Cuma günü Türkiye Büyük Millet Meclisi, Kamu Denetçiliği Kurumu ve Sayıştayın bütçesi ve kesin hesabı görüşülecek ve yine üç günlük bir ara verip 31 Ekim Salı gününden itibaren takvimde yer alan kurumlarımızın bütçe ve kesin hesaplarını görüşmeye devam edeceğiz. Takvimde her gün bir bakanlık ve bağlı, ilgili, ilişkili kurumları olacak şekilde bütçe görüşmelerini 24 Kasım Cuma günü tamamlamayı planlıyoruz. Bugün yapılacak sunumun sonunda da bütçe sürecinin Komisyondaki görüşme usulü hakkında bazı kararlar alacağız.

Ben şimdiden 2024 yılı bütçe görüşmelerinin ülkemiz ve milletimiz için hayırlı olmasını temenni ediyorum, sizlere verimli bir Komisyon süreci diliyorum.

Şimdi, sunuma geçmeden önce Komisyon salonunda bulunan kamu kurumlarımızın temsilcilerinin kendilerini Komisyonumuza tanıtmalarını rica ediyorum.

Buyurun değerli arkadaşlar.

(Katılımcılar kendilerini tanıttı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Evet, arkadaşlar eğer kendilerini tanıttıysa, başka görevlimiz yoksa şimdi de sunumu yapmak üzere Cumhurbaşkanlığı Yardımcımız Sayın Cevdet Yılmaz’a söz veriyorum.

Buyurun Sayın Başkanım.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ile 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkere (*)

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, değerli milletvekilleri, hepimizi Sayın Cumhurbaşkanımız ve şahsım adına saygı ve muhabbetle selamlıyor, 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 2022 Yılı Kesin Hesap Kanunu Teklifi görüşmelerinin ülkemize hayırlı olmasını diliyorum.

2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi, 17 Ekim 2023 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuştur.

Bugün itibarıyla Gazi Meclisimizde, 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin Plan ve Bütçe Komisyonu görüşmelerine başlamış bulunuyoruz.

2024 yılı bütçesi, hükümetlerimizin 22'nci, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemimizin ise 6'ncı bütçesidir.

Cumhurbaşkanlığı seçimi ve genel seçimler gibi tarihî iki seçim sürecinin demokratik olgunluk içinde tamamlanmasıyla siyasi belirsizlikler ortadan kalkmış, pekişen güven ve istikrar zemininde, Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin sağladığı imkânlarla hızla kurulan hükümetimiz çalışmalarına ara vermeden başlamıştır.

Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde, kamuoyuyla paylaştığımız 2024-2026 dönemini kapsayan orta vadeli program ve Gazi Meclisimizin takdirine arz ettiğimiz On İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı ve 2024 yılı merkezî yönetim bütçemizle politika çerçevemiz de netleştirilmiş, öngörülebilirlik sağlanmıştır.

Katılımcı bir anlayışla tüm toplumsal kesimlerle istişare içinde şekillendirdiğimiz orta vadeli programla bütçe hazırlıklarına yönelik yasal süreci başlatmıştık. Ardından 2053 vizyonunu da içerecek şekilde hazırladığımız On İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nı geçtiğimiz pazartesi günü Gazi Meclisimize sunduk, önümüzdeki hafta görüşmelerine devam edeceğiz.

Orta ve uzun vadeli hedeflerimizle uyumlu şekilde hazırlanan 2024 Yılı Bütçe Kanunu Teklifi'miz, Meclisimizin onayının ardından, Türkiye Yüzyılı'nın ilk bütçesi olacaktır.

(*) (1/276) ile (1/274) esas numaralı Kanun Teklifleri tutanağa eklidir.

2024 yılı bütçesi, cumhuriyetimizin yeni yüzyılında daha da güçlü Türkiye’yi inşa ve ihya bütçesidir. Bu vesileyle 29 Ekimde idrak edeceğimiz cumhuriyetimizin 100’üncü yılını şimdiden tebrik ediyor, bütçemizin cumhuriyetimizi daha ileriye taşıma yolunda katkıda bulunmasını diliyorum.

Bütçe teklifimiz içerdiği 67 ayrı program alanıyla “dirençli şehirler, dirençli ekonomi ve dirençli toplum” önceliklerini esas almaktadır.

İşçisi, memuru, emeklisi, esnafı, çiftçisi, çocuğu, genci ve yaşlısıyla toplumun tüm kesimlerini ve ülkemizin tüm yörelerini gözeterek hazırladığımız 2024 yılı bütçesini Gazi Meclisimizin takdirine sunuyoruz.

Bu bütçeyle depremle yıkılan şehirlerimizi daha iyi şekilde yeniden ayağa kaldıracak, geleceğe dönük afet risklerini azaltacağız. Mali disiplini esas alan, maliye ve para politikaları koordinasyonunu güçlendiren, yapısal reformları öne çıkaran bir anlayışla ekonomimizde istikrarı kalıcı hâle getireceğiz.

2024 yılı bütçesi, yatırımı, istihdamı, üretimi ve ihracatı destekleyen, insan odaklı ve sosyal refahı artırıcı bir yaklaşımla hazırlanmıştır.

Ortak akılla belirlediğimiz gerçekçi politikalarımızla, tüm dünyayla birlikte ülkemizi de olumsuz etkileyen hayat pahalılığının üstesinden geleceğiz.

Bütçemiz aynı zamanda enerji ve gıda arz güvenliği, iklim değişikliği ve dijital dönüşüm gibi alanlarda ülkemizin elini daha da güçlendirecek bir yapıdadır. Aynı zamanda aile kurumumuzu, değerlerimizi, millî bünyemizin tüm zenginliklerini kapsayan ve koruyan bir bütçedir.

2024 yılı bütçesiyle terörle mücadeleye kararlılıkla devam edecek tüm şehirlerimizde huzuru ve refahı sürdürülebilir kılacağız. Her bir vatandaşımızın geleceğe daima güvenle bakmasını temin edeceğiz.

Bölgemizdeki kriz ve çatışmalara rağmen, güvenli bir liman olarak ülkemizin dimdik ayakta durmasını; barış eksenli etkili diplomamızla, demokratik istikrarımızı güçlendirmeye, millî birlik ve beraberliğimizi pekiştirmeye devam edeceğiz.

Son günlerde İsrail ve Filistin bağlamında yaşanan insani dramın sonuçları ortadadır. Müsaadenizle bu konuda birkaç düşüncemi paylaşmak isterim çünkü bugünler Filistinli kardeşlerimizin acılarını paylaşmak için ilan edilen yas günleridir. Bu vesileyle ben de İsrail saldırıları sonucunda şehit düşen kardeşlerimize Allah’tan rahmet, yaralananlara Allah’tan acil şifalar diliyorum. Gazze’de yaşayan halkın su, elektrik, yakıt, gıda, ilaç gibi en temel insani ihtiyaçlardan mahrum bırakılması uluslararası hukuka, temel hak ve özgürlüklere açık bir aykırılık teşkil etmektedir. Hastaneleri, camileri bile bombalanan Filistinliler için barışı savunmak bir insanlık görevidir. Daha fazla masum kanı dökülmemesi için çaba sarf etmek hepimizin ortak sorumluluğudur. Türkiye Büyük Millet Meclisi 12 Ekim günü kabul ettiği ortak bildiriyle bu haksızlıklara karşı güçlü bir duruş sergilemiştir. Bu insani ve onurlu duruşundan dolayı Meclisimizin tüm gruplarını gönülden tebrik ediyorum.

Tüm dünyayı, özellikle başta Birleşmiş Milletler olmak üzere tüm uluslararası toplumu bu vahşetin son bulması yönünde çözüme katkı vermeye davet ediyoruz. Türkiye olarak çatışmaların ve acıların sonlandırılması, soruna adil ve kalıcı bir çözüm bulunması yolunda üzerimize düşeni kararlı bir şekilde gerçekleştirmeye devam edeceğiz. Bölgesel ve küresel dengelerin anahtar ülkesi olarak diplomaside belirleyici rolümüzü sürdüreceğiz.

Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri; sunumda öncelikle küresel ekonomi ve Türkiye ekonomisi üzerindeki değerlendirmelerin ardından 2024 yılı bütçemizde öngördüğümüz ana hususlara değineceğim. Sunumum, küresel ekonomik görünüm, Türkiye ekonomisinde görünüm,

bütçe gerçekleştirmeleri ve 2024 yılı bütçe öngörülerini, 2022 yılı merkezî yönetim kesin hesabı, 2023 yılı bütçe gerçekleştirme tahminleri, 2024 yılı merkezî yönetim bütçesi ve orta vadeli programdaki politika çerçevesinde bütçenin temel özelliklerinden oluşacaktır.

Sayın Başkan, değerli üyeler, değerli milletvekilleri; bilindiği üzere, son yıllarda bütçelerimizi olumsuz küresel ve bölgesel koşulların etkisi altında hazırlamaktayız. 2024 yılı bütçesini de dünya ekonomisinde süregelen zayıf görünümü, artan risk ve belirsizlikleri dikkate alarak hazırlamış bulunmaktayız.

Küresel ekonomide 2021 yılında yaşanan güçlü toparlanma sonrasında 2022’de daha ılımlı bir büyüme kaydedilmiştir. Toplam talebin güçlenmesiyle eş zamanlı olarak yaşanan arz sorunları neticesinde, başta gıda ve enerji olmak üzere emtia fiyatlarında tarihi yüksek seviyeler görülmüş, bu dönemde başlayan Rusya-Ukrayna savaşı gıda ve enerji fiyatlarındaki dalgalanmayı artırmıştır. 2022 yılı boyunca küresel fiyat düzeyi alınan önlemlerle düşüş sürecine girmiş olsa da hâlen tarihsel ortalamaların üzerinde seyretmektedir.

Küresel düzeyde artan politik ve ticari gerilimler, ekonomik ve siyasi alanda çok sayıda değişime sebep olmaktadır. Ticarete karşılıklı kısıtlama ve yaptırımlar belirsizliklere yol açmakta ve küresel ekonomik aktivite üzerinde baskı oluşturmaktadır. Bölgesel düzeyde rekabet belirginleşmekte, müttefik ülkeler ayrımı yaygınlaşmakta ve yeni iş birliği ve ticaret ilişkileri ortaya çıkmaktadır.

Rusya-Ukrayna savaşının yanı sıra, Orta Doğu’da beliren savaş ortamı insani boyutta kabul edilemez sonuçlara yol açmaktadır. Bu çerçevede, çatışmaların tırmanması ve daha geniş bir coğrafyaya yayılması hâlinde küresel ekonomik düzende ciddi olumsuz etkiler doğabilecektir. Jeopolitik risklerde görülen son tırmanışlar, özellikle enerji ve gıda fiyatları kanalıyla küresel enflasyonu da etkileme potansiyeli taşımaktadır.

Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri; küresel düzeyde dirençli hâle gelen enflasyonla mücadelede 2022 yılının başından itibaren yaygın bir biçimde parasal sıkılaşma eğilimi gözlenmektedir. Başta ABD ve Avrupa ülkeleri olmak üzere gelişmiş ekonomilerde politika faiz oranları uzun süredir görülmeyen sıklıkta yükseltilmiştir. Sıkılaşan finansal koşullar, rezerv para birimlerinin güçlenmesine ve gelişmekte olan ülke para birimlerinde dalgalanmalara yol açmaktadır. Bu gelişmeler ve zayıflaması beklenen talep görünümü nedeniyle küresel büyümede ivme kaybı ihtimali giderek kuvvetlenmektedir. Yaşanan bölgesel savaşlar nedeniyle finansal piyasalarda güvenli limanlara yönelme eğilimi ortaya çıkmakta, para ve emtia piyasalarında dalgalanmalar görülmektedir. Enflasyonla mücadele edilirken durgunluğa girilmemesi için ülke merkez bankalarının ölçülü adımlar atması gündeme gelmektedir.

Süregelen riskler ve belirsizlikler küresel büyümeye ilişkin ihtiyatlı tahminleri beraberinde getirmektedir. Nitekim -Uluslararası Para Fonu- IMF’in 2023 yılı Ekim ayı Dünya Ekonomik Görünüm Raporu’nda dünya ekonomisinin 2022 yılında yüzde 3,5 büyüme kaydetmesinin ardından 2023 yılında yüzde 3; 2024 yılında ise yüzde 2,9’la daha ılımlı büyümesi öngörülmektedir. 2022 yılında yüzde 2,6 büyüyen gelişmiş ülkelerin belirgin ivme kaybederek 2023 yılında yüzde 1,5; 2024 yılında ise yüzde 1,4 oranında büyümesi beklenmektedir. Bölgelere ve ülkelere özgü ayrışmalar nedeniyle büyüme performanslarında ekonomiler arasında ciddi farklar oluşması beklenmektedir. 2023 yılında ABD’nin yüzde 2,1; avro bölgesinin yüzde 0,7 büyümesi öngörülmekte iken 2024 yılında bu ekonomilerin sırasıyla yüzde 1,5 ve yüzde 1,2 oranında büyüyeceği tahmin edilmektedir. Başlıca ticaret ortaklarımızdan biri olan Almanya’nın büyüme tahminleri 2023’te yüzde eksi 0,5; 2024 yılında yüzde 0,9’dur. Fransa’nın 2023 yılı büyüme tahmini yüzde 1; 2024 yılı büyüme tahmini ise 1,3’tür. İngiltere’nin ekonomik büyümesi 2023 yılında yüzde 0,5; 2024 yılında yüzde 0,6 olarak tahmin edilmektedir. 2022 yılında

yüzde 4,1 büyüyen yükselen piyasa ve gelişmekte olan ekonomilerin ise 2023 ve 2024 yıllarında yüzde 4 oranında büyümeleri beklenmektedir. Bu kapsamda Çin'in büyüme tahminleri aşağı yönlü revize edilerek 2023'te yüzde 5; 2024'te ise yüzde 4,2 olmuştur. Benzer tahminlerin OECD'nin Ekonomik Görünüm Raporu'nda da işlendiğini ifade edebilirim.

Görüldüğü üzere, uluslararası tahminler genel olarak küresel büyümenin aşağı yönlü eğilim izleyeceğine ve dünya ekonomisinde ılımlı bir yavaşlama yaşanacağına işaret etmektedir ancak söz konusu tahminlerde Orta Doğu'da ortaya çıkan son krizin olası hasarları henüz dikkate alınmamıştır. Sıkılaştıran koşullar ve jeopolitik gerilimlerle birlikte IMF'ye göre küresel mal ve hizmet ticaretinde bu yıl ancak yüzde 0,9 oranında büyüme gerçekleşmesi beklenmektedir; 2024 yılında ise ticaret hacmindeki artışın tekrar toparlanarak yüzde 3,5 düzeyine çıkacağı tahmin edilmektedir.

Küresel enflasyon son yıllarda 2000'li yılların ortalama seviyesinin yaklaşık 2 katına çıkmıştır. 2023 yılında yıllık manşet enflasyon oranlarında baz etkisi ve emtia fiyatlarındaki ılımlı görünümle düşüş eğilimi görülmektedir; çekirdek enflasyon oranlarında ise azalış hizmet fiyatlarındaki katılık sebebiyle daha yavaş gerçekleşmektedir. Emtia fiyatlarının jeopolitik gerilimlerle ve iklim koşullarının etkisiyle daha değişken bir hâl alması, enflasyonla mücadelede yerinde ve yeterince sıkı politika duruşunun sergilenememesi ve talep koşullarının destekleyici olmaya devam etmesi küresel enflasyondaki yukarı yönlü riskleri canlı tutmaktadır.

Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri; küresel görünümün ardından Türkiye ekonomisine ilişkin gelişmeleri de kısaca paylaşmak istiyorum.

2022 yılında Rusya-Ukrayna savaşı sonucu tedarik zincirinde yaşanan aksaklıklar ve küresel enerji ile gıda fiyatlarının artışı sonucu oluşan olumsuzluklara rağmen büyümeyi destekleyici politika ve tedbirlerle ülkemiz ekonomisi sınırlı düzeyde etkilenmiş, iktisadi faaliyet canlılığını sürdürmüştür. Böylece, Türkiye yüzde 5,5'lik büyüme hızıyla OECD ülkeleri ortalaması olan yüzde 2,9'un oldukça üzerinde bir büyüme oranına ulaşarak, on üç yıllık kesintisiz büyümeyi devam ettirerek olumlu ayrılmıştır. Bununla birlikte, 2020-2022 döneminde dünya ekonomisi kümülatif olarak yüzde 7 büyürken Türkiye ekonomisi bu üç yıllık dönemde kümülatif olarak yüzde 20 büyüme kaydetmiştir. 2023 yılının ilk yarısı itibarıyla kuvvetli iç talep ve hizmetler sektörü öncülüğünde yüzde 3,9 büyümeyle son on iki çeyrekte kesintisiz büyüme sürecimiz devam etmiştir. Yılın ikinci yarısında turizm ve iç talepteki seyrin ekonomik faaliyetlerdeki olumlu görünümü koruyarak büyümeyi desteklemesi beklenmektedir.

Küresel düzeyde ekonomik durgunluk belirtilerine rağmen 2023 yılı genelinde Türkiye ekonomisinin yüzde 4,4 büyüyeceği tahmin edilmektedir. Türkiye ekonomisi 2022 yılı itibarıyla yaklaşık 906 milyar dolar gayrisafi yurt içi hasıla büyüklüğüyle dünyada 19'uncu sırada yer almakta olup IMF raporlarında yer alan tahminlere göre bu yıl sonu itibarıyla 17'nci sıraya kadar yükseleceği öngörülmektedir. Satın alma gücü paritesi cinsinden gayrisafi yurt içi hasıla büyüklüğüne göre ise ülkemizin dünyanın en büyük 11'inci ekonomisi konumunu koruması beklenmektedir. Kaydedilen güçlü büyüme performansı ile 2018 yılında 28.299 dolar olan satın alma gücü paritesi cinsinden kişi başına gelirin 2023 yılında artışını sürdürerek 41.354 dolar seviyesine kadar yükselmesi ve 2022 yılında yüzde 69 olan AB ortalamasına yakınsama oranının yüzde 72,2'ye ulaşması öngörülmektedir. 2024 yılında ise ekonominin üretim ve talep yönüyle dengeli bir görünüm sergileyerek büyümenin sürdürülebilir bileşenleri olan net ihracat ve sabit sermaye yatırımlarının ağırlığının arttığı bir yapıyla yüzde 4 büyüme oranına ulaşması hedeflenmektedir.

Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri; güçlü ekonomik aktivitenin istihdam oluşturma kapasitesi üzerinde olumlu etkileriyle istihdamımız 2023 yılının ikinci çeyreğinde tarihi yüksek seviyelere ulaşmıştır. Yılın ilk yarısında net 220 bin istihdam artışı sağlanmış olup 2023 yılı

genelinde ekonomideki canlılığın sürmesiyle yıl sonu itibarıyla istihdamdaki yıllık artışın 900 bini aşarak işsizlik oranının yüzde 10,1'e gerilemesi, 2024 yılında ise yüzde 10,3 seviyesinde gerçekleşmesi beklenmektedir. Önümüzdeki üç yıllık süreçte istihdamın yıllık ortalama 909 bin kişi artacağını ve iş gücüne katılım oranında görülen artışa rağmen işsizlik oranının 2025 yılı itibarıyla tek haneli seviyelere kalıcı olarak düşeceğini tahmin etmekteyiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; iç talepteki canlılık hizmet sektörü enflasyonundaki katılığı artırmış, bu durum çekirdek enflasyonda ve beklentilerde düşüşü sınırlamıştır. Enflasyonun dünya genelinde bir sorun hâline geldiği son yıllarda makroekonomik ve finansal istikrarı kalıcı bir şekilde güçlendirmek amacıyla çeşitli tedbirler hayata geçirilmiştir. Son dönemde para politikasında güncelleme ve makroihtiyati tedbirlerde sadeleştirmeyle parasal aktarım mekanizmasını güçlendirmek, makrofinansal istikrarı sağlamlaştırmak amaçlanmıştır. Para ve maliye politikaları arasındaki eş güdümü sağlayan şeffaf ve güvenilir politika adımlarımızın olumlu etkileriyle 2024 yılının ikinci yarısından itibaren kalıcı bir dezenflasyon sürecine girmeyi bekliyoruz. İçinden geçtiğimiz bu dönemi ise “geçiş süreci” olarak tanımlayarak dezenflasyon sürecinin başlaması için gerekli adımları atmaya sürdürüyoruz. Bu doğrultuda, enflasyon kalıcı ve düşük tek haneli seviyelere gerileyene kadar tüm politika araçları kararlılıkla uygulanmaya devam edilecektir.

Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyeleri; 2022 yılı, yaşanan tüm dışsal olumsuzluklara rağmen ihracatta artışı sürdürdüğümüz ve küresel ölçekte payımızı artırdığımız bir sene oldu. 2020 yılında küresel salgının etkisiyle 170 milyar doların altına inen ihracatımız 2022 yılında 254,2 milyar dolara ulaşarak orta vadeli program hedeflerimize yakın seviyede gerçekleşmiştir. Dünya genelindeki mal ticaretinden aldığımız pay ise 2000’li yılların başında yüzde 0,4 düzeyinde iken 2021 yılında ilk kez yüzde 1’in üzerine çıkmış, 2022’de de artışını sürdürerek yüzde 1,02 olarak gerçekleşmiştir.

2023 yılında küresel ölçekte devam etmekte olan sıkılaştırıcı para politikası uygulamalarının ekonomik aktivite üzerindeki etkilerinin özellikle ana ihracat pazarımız olan Avrupa ekonomilerinde daha da şiddetli bir şekilde hissedildiğini görmekteyiz. Avrupa ekonomileri için büyüme beklentilerinin, salgın dönemi hariç tutulduğunda, son yılların en düşük seviyesine düştüğü görülmektedir. Buna rağmen 2023 yılı Eylül ayı itibarıyla yıllıklandırılmış ihracatımız 253,5 milyar dolar seviyesinde bulunmaktadır.

Zayıflayan dış pazar ve şubat ayında yaşadığımız deprem felaketine rağmen ihracatta küresel payımızı artmaya devam etmektedir. Küresel ihracattan aldığımız pay yılın ilk çeyreğinde yüzde 1,03; ikinci çeyreğinde ise yüzde 1,05 düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu artışta dış pazarlarda aktif bir şekilde faaliyet gösteren ihracatçılarımız ile onlara uygun bir iş yapma ortamı sunan politikalarımız temel belirleyici unsurlar olmuştur.

2024 yılında ihracat hedefimiz olan 267 milyar dolara ulaşmak için gerekli tüm politika adımları hayata geçirilecektir. Küresel düzeyde yeni eğilimleri dikkate alarak rekabetçiliği güçlendirmek ve tedarik zincirlerinde yaşanan değişimlerle ortaya çıkacak fırsatlardan azami ölçüde yararlanmak üzere tüm gücümüzle çalışmaya sürdüreceğiz. İthalat tarafında ise önümüzdeki dönemde sıkılaştırıcı politikaların da etkisiyle son iki aydır süregelen düşüşün devam edeceğini ve cari işlemler dengesinde iyileşme yaşanacağını öngörmekteyiz.

Ülkemiz turizm geliri ve ziyaretçi sayısı açısından salgın öncesinden daha güçlü bir performans sergilemekte, bu gelişmeler hizmetler dengesi üzerinden cari işlemler dengesine olumlu yansımalarını sürdürmektedir. Turizm sektörünün güçlü performansı ile 2023 yılı sonunda turizm gelirlerimizin 55,6

milyar dolarla rekor bir seviyeye ulaşmasını bekliyoruz. Bu gelişmeler neticesinde 2023 yılı sonu itibarıyla cari işlemler açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranının yüzde 4 seviyesinde gerçekleşmesi beklenmektedir.

Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyeleri; finansal piyasaların görünümüne bakıldığında Eylül 2023 itibarıyla bankacılık sektörünün tahsili gecikmiş alacaklar oranının yüzde 1,5’la tarihî düşük seviyelere gerilediği görülmektedir. Ayrıca Ağustos 2023 itibarıyla yüzde 18,5 olan sermaye yeterlilik rasyosu ise sektörün beklenmeyen şoklara karşı güçlü tamponlara sahip olduğunu ifade etmektedir.

Hane halkı ve reel sektör borçluluğu bakımından ülkemiz düşük bir riskliliğe sahiptir. Uluslararası Ödemeler Bankası veri tabanına göre 2023 yılı ilk çeyreği itibarıyla Türkiye’nin hane halkı borcunun gayrisafi yurt içi hasılaya oranı yüzde 11,4 iken gelişmekte olan ülke ağırlıklı ortalaması yüzde 48,4’tür. Türkiye, finansal kesim dışındaki firmaların borcunun gayrisafi yurt içi hasılaya oranında da 2023 yılı ilk çeyreği itibarıyla yüzde 51,9’la düşük riskliliğe sahiptir. Aynı dönemde gelişmekte olan ülke ağırlıklı ortalaması yüzde 111,4’tür.

İhracat, yatırım ve üretimi desteklemek amacıyla etkileri 2022 yılı ikinci çeyreğinden bu yana izlenen hedefli kredi politikaları sonucunda bu kredilerin toplam krediler içindeki payı, 2022 yılı Mart ayındaki yüzde 17,5 seviyesinden 2023 yılı Ağustos ayı itibarıyla yüzde 19,4 seviyesine yükselmiştir. Aynı dönemde KOBİ’lere sağlanan kredilerin payı ise yüzde 23’ten yüzde 27,9’a çıkmıştır.

2023 yılı Haziran ayından bu yana para politikasında kademeli faiz artışı ve makroihtiyati politikalarda sadeleşme süreci yürütülmektedir. Atılan adımlarla kredi piyasasının işlevselliği artırılırken tüketici kredilerindeki artışların daha dengeli bir patikaya gelmesi sağlanmıştır. Yıllık tüketici kredi artışı 2023 yılı Nisan ayında en yüksek değerini gördükten sonra eylül ayı itibarıyla yüzde 50’nin altına gerilemiştir.

Teminat yetersizliği nedeniyle finansmana erişim sorunlarını çözmek üzere hazine destekli kefalet sistemi etkin bir şekilde kullanılmaya devam edilmektedir. Hazine destekli Kredi Garanti Fonu paketleri hazırlanırken yatırım ve ihracat odaklı amaçlar ön planda tutularak kredilerin öncelikli sektörlerle kullanılmasına özen gösterilmektedir.

Merkezî yönetim yurt içi borç stokunun vadeye kalan süresinde de iyileşme sürmektedir. 2021 yılında üç yıl olan iç borçlanmanın ortalama vadesi 2022 yılında 3,6 yıla, 2023 yılının Ağustos ayı itibarıyla ise 3,8 yıla yükselmiştir.

2023 yılı dış finansman programı çerçevesinde, nisan ayında hazine tarafından uluslararası piyasalarda ilk yeşil tahvil ihracı gerçekleştirilmiş; 2,5 milyar dolar tutarındaki ihraçta, ihraç tutarının 3 katından fazla talep gelmiştir. Söz konusu yeşil tahvil ihracı ile ocak ve mart aylarında gerçekleştirilen diğer 2 ihraç toplandığında 7,5 milyar dolar civarında bir dış finansmanın sağlandığını ifade etmek isterim.

AB tanımlı genel yönetim borç stokunun millî gelire oranı oldukça düşük seviyede seyretmektedir. 2021 yılı sonuna göre 10,1 puan düzeyinde bir gerilemeyle 2022 yılında yüzde 31,7 seviyesinde gerçekleşen AB tanımlı genel yönetim borç stokunun GSYH’ye oranı 2023 yılının ikinci çeyreği itibarıyla yüzde 34 seviyesinde gerçekleşmiştir. Söz konusu oran, AB ülkelerinde 2023 yılının birinci çeyreğinde yüzde 83,7 olarak gerçekleşmiştir.

Mart 2023 tarihi itibarıyla, Uluslararası Ödemeler Bankası verilerine göre kamu borç stokunun millî gelire oranı gelişmekte olan ülkelerde yüzde 67,4; gelişmiş ülkelerde yüzde 109,1 iken Türkiye’de yüzde 31,1 olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye ekonomisinin hedeflenen güçlü ve istikrarlı büyüme sağlamanın için yurt içi tasarruflar önem arz etmektedir. 2021 yılında GSYH'ye oranla yüzde 30,6 olarak gerçekleşen yurt içi tasarruf oranı, iç tüketimdeki artışa bağlı olarak 2022 yılında yüzde 30 olarak gerçekleşmiştir. 2003 yılında faaliyete başlayan bireysel emeklilik sistemi (BES) ve 2017 yılında yürürlüğe giren otomatik katılım sistemi (OKS), devletimizin teşvikleriyle birlikte tasarrufların artırılmasında önemli bir rol oynamaktadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2022 Yılı Kesin Hesap Kanunu Teklifi'ne ilişkin temel büyüklüklere değinerek konuşmama devam etmek istiyorum.

2022 yılında bütçe giderleri 2 trilyon 942,7 milyar lira, bütçe gelirleri 2 trilyon 800,1 milyar lira, bütçe açığı 142,7 milyar lira, faiz dışı fazla 168,2 milyar lira olarak gerçekleşmiştir.

Bütçe disiplini açısından 2022 yılı performansımız Avrupa Birliği üyesi ülkelerle karşılaştırıldığında ülkemiz pozitif yönde ayrılmaktadır. Bütçe açığının GSYH'ye oranı AB üyesi ülkelerde ortalama yüzde 3,4 iken bu oran ülkemizde yüzde 1 olmuştur. Bütçe disiplininin ödün vermeden yapılan harcamaların kompozisyonuna bakıldığında harcamaların yüzde 39,9'unun cari transferler ve sermaye transferlerinden, yüzde 24,2'sinin personel giderleri ve sosyal güvenlik devlet primi giderlerinden, yüzde 10,6'sının faiz giderlerinden, yüzde 9,4'ünün sermaye giderlerinden, yüzde 8,8'inin mal ve hizmet alım giderlerinden, yüzde 7,1'inin borç verme giderlerinden oluştuğu görülmektedir.

Sayın Başkan, değerli üyeler; 2023 yılı merkezi yönetim bütçe gerçekleştirmelerine ilişkin yıl sonu beklentilerimiz ise şu şekildedir: 2023 yılında merkezi yönetim bütçe giderlerinin 6 trilyon 562,6 milyar lira, merkezi yönetim bütçe gelirlerinin 4 trilyon 929,7 milyar lira, bütçe açığının 1 trilyon 633 milyar lira, faiz dışı açığın 986,8 milyar lira olarak gerçekleşeceğini tahmin etmekteyiz.

2023 yıl sonu bütçe açığının millî gelire oranının ise yüzde 6,4 olacağını öngörüyoruz. 2023 yılı için öngörülen 762 milyar lira deprem harcaması hariç, bütçe açığının millî gelire oranı başlangıç öngörüsüne uygun olarak yüzde 3,4 seviyesinde beklenmektedir. Gelir tahsilatımızdaki olumlu performansa göre bu oranın daha aşağı düzeyde gerçekleşmesi olası görülmektedir.

Bütçe giderlerinin detaylarına bakıldığında, 2023 yılında personel giderlerinin 1 trilyon 326,5 milyar lira, sosyal güvenlik kurumlarına devlet primi giderlerinin 183,2 milyar lira, mal ve hizmet alım giderlerinin 471 milyar lira, cari transferlerin 2 trilyon 501,6 milyar lira, sermaye giderlerinin 538,8 milyar lira, sermaye transferlerinin 685,1 milyar lira, borç verme giderlerinin 210,4 milyar lira, faiz giderlerinin ise 646,1 milyar lira olarak gerçekleşmesini bekliyoruz. 2023 yılında vergi gelirlerinin yaklaşık 4 trilyon 270,7 milyar lira, vergi dışı gelirlerin ise yaklaşık 659 milyar lira olacağını öngörüyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; şimdiye kadar hazırladığımız bütçelerle hastaneler, otoyollar, demiryolları, köprüler, tüneller, barajlar, içme suyu ve sulama tesisleri, organize sanayi bölgeleri, AR-GE merkezleri, enerji ve savunma sanayisi projeleri gibi sayısız yatırımı hayata geçirdik. Bu çerçevede, 2024 yılı bütçemizde de yatırımlarımıza devam edeceğiz. Enerjiden tarıma, eğitimden sağlığa, sanayiden savunma sektörüne kadar Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde her alanda somut ve dinamik politikaları, planlı ve programlı bir şekilde birer birer uygulamayı sürdüreceğiz.

Maliye politikamızı, deprem ve afet harcamalarını yaparken yapısal bir bozulmaya yol açmayacak ve bütçe disiplini koruyacak bir yaklaşım içinde uygulamaktayız. Bildiğiniz gibi deprem harcamaları tek seferlik ve büyük oranda yatırım niteliğinde harcamalardır. Bunlar bütçede yapısal bir bozulmaya yol açmayacaktır. Geçici bir süre bütçe açıklarımız artmış olsa da bu harcamaların yapıp hesaplarımızdan çıkmasıyla bütçe açıklarımız, bütçe dengelerimiz sağlıklı bir şekilde seyrine devam edecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bildiğiniz üzere, bütçe kanun teklifleri, harcama tavanları ve gelir kalemlerine ilişkin tahminleri içeren bir dokümandır. 2024 yılı merkezî yönetim bütçesi kapsamında, 226 kamu idaresinin bütçesi bulunmaktadır. Bu çerçevede, 2024 yılı Bütçe Teklifi'mize ilişkin rakamsal detayları da sizlerle paylaşmak istiyorum. 2024 yılı merkezî yönetim bütçesinde bütçe giderlerinin 11 trilyon 89 milyar lira, bütçe gelirlerinin ise 8 trilyon 437,1 milyar lira olacağı tahmin edilmektedir. Bütçe açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranının ise yüzde 6,4 olarak gerçekleşeceği öngörülmektedir.

Son yirmi yıllık süreçte bir taraftan mali disipline kararlılıkla devam ederken diğer taraftan da bütçeyi hizmet bütçesi hâline getirdik. 2002 yılında millî gelire oranla yüzde 14,3 olan faiz giderlerini oldukça düşük seviyelere indirdik. Nitekim 2024 yılı bütçesinde faiz giderlerinin gayrisafi yurt içi hasılaya oranının yüzde 3 seviyesinde olmasını öngörmekteyiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 11 ilimizi doğrudan etkileyen, asrın felaketi olarak nitelendirdiğimiz Kahramanmaraş ve Hatay merkezli depremler 120 bin kilometrekarelik bir alanda 14 milyon insanımızın yaşadığı, ülkemizin tarımsal ve sanayi üretiminin yoğun olarak yapıldığı, kadim medeniyetimizin tarihî, kültürel ve turistik bakımdan zenginliklerini barındıran yörelerimizde büyük bir yıkıma neden oldu. Çok geniş bir alanda büyük bir nüfusu çeşitli boyutlarda etkileyen bu büyük felaket sonucunda can kayıpları yaşanmış, şehirlerimiz ve altyapıları, sanayi alanları, tarihî ve doğal zenginlikleri, kırsal yerleşim alanları, sulama, iletişim, ulaşım ve lojistik altyapısı, eğitim ve sağlık kurumları, ibadethaneler ve sosyal donatı alanları büyük zarar görmüştür. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığının ilgili tüm kamu kurum ve kuruluşlarının katkılarıyla depremin hemen ertesi ayında yayımladığı depremlere ilişkin rapor kapsamında depremin ekonomiye tahmini maliyeti yaklaşık 104 milyar dolar olarak hesaplanmıştır. Depremin ilk anından itibaren acil müdahale kapsamında çok sayıda kamu personeli ve gönüllü vatandaşımız tüm imkânlar harekete geçirilerek deprem bölgesindeki ihtiyaçların karşılanmasına yönelik olarak yoğun bir çaba sarf etmişlerdir. Afetin ilk anından itibaren depremezdelerimize taşınma, kira ve nakdi yardım olarak desteklerimizi hızlı bir şekilde gerçekleştirdik.

Bu vesileyle bir kez daha depremde hayatını kaybeden tüm vatandaşlarımıza Allah'tan rahmet, geride kalanlara sabır diliyoruz. Depremin ilk anından itibaren fedakârca görev alan herkese de şükranlarımızı arz ediyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; depremin yaralarını sararken alanında uzman akademisyenlerimizle birlikte yerleşime açılacak alanlarda deprem, heyelan, taşkın, kaya düşmesi ve diğer afet risklerinin tespitini yaptık. Hızla yeni yerleşim yeri seçimi, yıkılan ve ağır hasar gören mevcut yerleşim alanlarının arazi kullanımı ve afet risk durumunu belirledik. Güvenli yerleşim alanları için, dirençli şehirler yaklaşımımıza uygun şekilde planlama ve tasarım süreçlerini en detaylı şekilde tamamladık.

Depremin en çok etkilediği ve büyük oranda şehir merkezlerinde kalan eski yerleşim alanlarının zeminlerini de detaylı bir şekilde inceledik. Bu bölgelerde fay hattına yakınlık söz konusu olduğunda vatandaşımızı da mağdur etmeyecek şekilde imar kısıtlaması, bina yüksekliği ve yoğunluğunda azaltım dâhil her türlü kısıtlamayı yaptık. İnşa sürecinde kullanılacak tüm malzemelerin kalitesinden tedarik zinciri ve lojistiğe, inşa sürecini yönetecek kurum ve kuruluşların belirlenmesinden sosyal ve yeşil alanların tespitine kadar her alanda sistemli bir çalışmayı tüm sektör temsilcileri, yerel yönetimler ve bilim insanlarımızla birlikte tamamladık.

Tüm projelerimizi Türkiye Yüzyılı vizyonu ve ülkemizin tüm ulusal ve uluslararası strateji ve politika belgeleri, sektörel projeksiyonları, eylem planları, çevre düzeni, bölge, bütünlük kıyı alanları ve nehir havzası yönetim planlarını dikkate alarak tasarladık. Şehirlerimizi ovalardan çıkararak yamaçlara doğru uzanacak bir hatta, sivilaşmanın olmadığı ve fay hatlarından uzak alanlara inşa ediyoruz. Kapsayıcı, afetlere duyarlı ve yaşanabilir bir şehirleşmeyle depremden etkilenen tüm şehirlerimizde yaşanabilirliği en yüksek seviyeye çıkaracak kentsel dönüşüm seferberliğiyle, afetlere duyarlı ve sıfır atık yönetimiyle yaşanabilir yerleşimler oluşturmayı hedefliyoruz. Bu hedefin gerçekleştirilmesinde bu hafta pazartesi günü Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle kurduğumuz Kentsel Dönüşüm Başkanlığı ve bu çerçevede Meclisimizin gündemine gelmesini beklediğimiz kentsel dönüşümü hızlandırmayı hedefleyen kanun teklifi büyük önem arz etmektedir. Ayrıca, deprem bölgesindeki vatandaşlarımızın yerinde dönüşüm taleplerini de belli kriterleri esas alarak karşılıyoruz. Hiçbir afette, hiçbir felakette milletimizi sahipsiz bırakmadığımız gibi, deprem bölgesindeki 11 ilimizin altyapısı ve üstyapısıyla yeniden ayağa kaldırılması bu dönemde birinci önceliğimizdir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bildiğiniz üzere, 2023 yılı Şubat ayında meydana gelen depremlerde hasar gören bölgelerin yeniden ihyası, imarı ve depremin etkilerinin süratle ortadan kaldırılması ile diğer ödenek ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla temmuz ayında Meclisimizde bir ek bütçe teklifi kabul edildi. 2023 yılı içinde bütçeden 762 milyar lira tutarında deprem harcaması yapılacağını öngördük. 2024 yılı bütçemizde afet risklerinin azaltılması, depremlerin yol açtığı hasarların süratle giderilmesi ve deprem bölgesinde yaşayan vatandaşlarımızın ihtiyaçları için 1 trilyon 28 milyar lira kaynak ayırıyoruz. Bu tutarın gayrisafi yurt içi hasılaya oranı yüzde 2,5 seviyesindedir. Devletimiz tüm yetkilileri ve kurumlarıyla deprem bölgesindeki hayatın süratle normale dönmesi için çalışmalarına aralıksız bir şekilde devam etmektedir. Bu tutarlar, deprem hasarlarının rehabilitasyonu için ayırdığımız tutarlar izleyen yıllarda da devam edecektir ancak en yoğun harcamamız bu yıl ve gelecek yıl bütçelerindedir. 2025 yılı bütçesinden itibaren bu harcamaların azalan bir seyir içinde devam etmesini bekliyoruz.

Bu çerçevede, bütçemizin tüm imkânlarını seferber ederek ortaya koyduğumuz deprem harcamaları hariç, 2024 yılı bütçe ödeneklerinin ekonomik sınıflandırmaya göre dağılımı ise şu şekildedir: Personel giderleri için toplam 2 trilyon 865,9 milyar lira, mal ve hizmet alım giderleri 669,8 milyar lira, cari transferler 4 trilyon 52,8 milyar lira, sermaye giderleri 636,5 milyar lira, sermaye transferleri 68,1 milyar lira, borç verme giderleri 298,2 milyar lira, yedek ödenekler 215,3 milyar lira, faiz giderleri 1 trilyon 254 milyar liradır. 2024 yılında, merkezî yönetim bütçe gelirlerinin 2023 yılı gerçekleştirme tahminlerine göre yüzde 71,1 artışla 8 trilyon 437,1 milyar liraya, vergi gelirlerinin ise yüzde 73,5 oranında artarak 7 trilyon 407,7 milyar liraya ulaşacağını tahmin ediyoruz.

Bütçe gelirlerinin alt kalemleri ise şöyledir: Gelir vergisi 1 trilyon 188,9 milyar lira, kurumlar vergisi 1 trilyon 275,7 milyar lira, katma değer vergisi 2 trilyon 497,7 milyar lira, özel tüketim vergisi 1 trilyon 403,9 milyar lira, diğer vergi gelirleri 1 trilyon 41,5 milyar lira, vergi dışı gelirler 1 trilyon 29,4 milyar liradır.

Sayın Başkan, değerli vekiller; orta vadeli programda öngördüğümüz makro büyüklükler çerçevesinde hazırladığımız 2024 yılı bütçesinin temel özellikleri hakkında bilgi arz etmek isterim.

Her yıl olduğu gibi 2024 yılı bütçesini de toplumun tüm kesimlerini gözetken ve koruyan, vatandaş odaklı bir yaklaşımla hazırladık. 2002 yılından beri eğitimi en önemli meselemiz olarak gördük ve 7,6 milyar lira olarak devraldığımız Millî Eğitim bütçesini 2024 yılında 1 trilyon 90,2 milyar liraya yükselttik. Tüm çocuklarımızın kaliteli eğitime erişimini sağlamak amacıyla, özellikle dezavantajlı bölgelerdeki okulların fiziki imkânlarının iyileştirilmesi, yeni derslik yapımları, eğitim yapılarının

depreme karşı güçlendirilmesi, okulların bilişim altyapılarının iyileştirilmesi gibi faaliyetler başta olmak üzere, Millî Eğitim Bakanlığının yatırım bütçesini de 2023 yılı ödeneğine -ek bütçe dâhil- göre yüzde 117 artışla 46,1 milyar liradan 100,2 milyar liraya yükseltiyoruz.

Öğretmenlik Meslek Kanunu'nu yürürlüğe koyduk, böylece öğretmenlerin kariyer imkânlarını genişlettik. 2023 yılı Temmuz ayı itibarıyla bir öğretmenimizin maaşında uzman öğretmen olduğunda yaklaşık 2.900 lira, başöğretmen olduğunda ise yaklaşık 5.800 lira artış olmuştur.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Atanabilseler, atanamıyorlar işte, mesele orada.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ağbaba, lütfen.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – 2002 yılında toplam öğretmen sayımız 510.469 iken, 2023 yılı Eylül ayında toplam öğretmen sayımız 1 milyon 32 bin 916'ya yükselmiştir. Uzman öğretmen sayımız 507.788, başöğretmen sayımız 63.728'dir.

Yükseköğretim alanında başta yükseköğretime erişim olmak üzere, birçok alanda önemli ilerlemeler kaydettik. 2002 yılında ülkemizde 76 üniversite mevcut iken, bu sayıyı 209'a yükselttik. Devlet üniversitesi sayısını da bu dönemde 53'ten 129'a çıkardık.

CAVİT ARI (Antalya) – Üniversite kalitesini düşürdünüz, sayı çok olabilir de kalite yok.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Başkanım, bir saniyenizi rica ediyorum.

Değerli milletvekilleri, kendi aramızda laf atışlarına lütfen son verelim. Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı bütçeyi sunuyor, sonra beş gün ara veriyoruz.

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Başkanım, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız bizim önceki Komisyon Başkanımızdır, kendisine çok ilgi, alaka gösteriyoruz dikkat ederseniz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye değerli arkadaşlar...

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Çok saygılı bir şekilde dinliyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Tiryaki, değerli milletvekilleri; görüş ve kanaatleriniz için hazırlanmanız için sizlere bir hafta veriyoruz. 26'sında Cumhurbaşkanı Yardımcımız tekrar gelecek, orada sizin bu kıymetli görüşlerinizden istifa edeceğiz inşallah.

Şimdi bir bırakın da meramımızı, Cumhurbaşkanı Yardımcısı bir anlatsın, ne sunuyor...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanırken çok susturamıyordun, bak sen ne kadar güzel susturuyorsun.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Evet, bunu iltifat olarak kabul ediyorum, teşekkür ediyoruz.

CAVİT ARI (Antalya) – Çok demokratik bir yönetimi vardı Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısının.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Evet, size iltifat oldu da bana ne oldu bilmiyorum. (Gülüşmeler)

Üniversite sayısının artırılmasıyla geçmişte en büyük sorunlardan biri olan yükseköğretime ulaşılabilirlik sorunu çözülmüş, yükseköğretimde fırsat eşitliği sağlanmıştır. 2023-2024 eğitim öğretim dönemi itibarıyla yükseköğretim görmekte olan öğrenci sayımız yaklaşık 8 milyona ulaşmıştır.

Artan üniversite ve öğrenci sayısına paralel olarak üniversitelerimize ayırdığımız kaynağı da sürekli artırıyoruz. Ayrıca yükseköğrenim öğrencilerinin faydalandığı yurt yatak kapasitesi 2002 yılı sonunda 182.258 iken 2023 yılı Ekim ayında 953.692 sayısına ulaştırılmış, bu alanda yüzde 423'lük

bir artış sağlanmıştır. İlaveten yatırım programında yer alan 81 adet yurt projesinin yapımına da devam edilmektedir. Yakın bir gelecekte yurt kapasitesinde 1 milyonu aşan bir kapasitenin oluşmasını bekliyoruz.

Yükseköğretim de dâhil edildiğinde eğitim bütçemizi 2024 yılında 1 trilyon 615,2 milyar liraya yükseltiyoruz. Böylece merkezî yönetim bütçesinden 2002’de yalnızca yüzde 9,4 seviyesinde pay alan eğitime 2024 yılında yüzde 14,6 oranıyla yine en büyük payı ayırıyoruz.

Üniversitelerimizin AR-GE ve yenilik kapasitelerini güçlendirerek ülkemizin performansını yükseltmek üzere araştırma altyapısı yatırımlarına hız kesmeden devam ediyor, araştırma üniversitelerini özel programlarla destekleyerek 20 devlet üniversitesine ilave bütçe tahsis ediyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; eğitimle birlikte hükümetlerimiz döneminde en fazla önem verdiğimiz konuların başında sağlık gelmektedir. 2022 yılında başta hekimlerimiz olmak üzere tüm sağlık personelimizin sabit ek ödemeleri merkezî yönetim bütçesi kapsamına alınmış ve taban ödeme adıyla ilave bir ödeme unsuru getirilmiştir. Aynı zamanda hekimlerimizin mali haklarının yanında emekli aylıkları da önemli oranda artırılmıştır.

Sağlık hizmetlerinde insan gücü sayımız 2002 yılında 257 bini Sağlık Bakanlığı bünyesinde olmak üzere toplam 379 bin iken, 2023 yılı Eylül ayında 842 bini Sağlık Bakanlığı bünyesinde olmak üzere toplam 1 milyon 410 bine çıkmıştır. 2002 yılında 91.949 olan toplam hekim sayımız 2023 yılı Eylül ayında 194.431’e, 16.371 olan toplam dış hekimimiz ise 43.801’e yükselmiş, aynı dönemde 113.872 olan hemşire ve ebe sayısı 310.514’e yükselmiştir.

Sağlık alanında insan kaynağımızı ülke genelinde geçmişe oranla daha adil ve dengeli bir şekilde dağıtıyoruz. Sağlık Bakanlığında 2002 yılında uzman hekim başına düşen nüfus açısından en yüksek ve en düşük il arasında 13 kat fark var iken bugün bu fark 2,8 kata inmiş durumdadır, önümüzdeki dönemde daha da düşürmeyi hedefliyoruz.

Vatandaşlarımızın sağlık hizmetlerinden en iyi şekilde yararlanmalarını sağlamak amacıyla merkezî yönetim bütçesinden sağlık hizmetleri için 779,6 milyar lira kaynak ayırıyoruz. Sağlık Bakanlığı ve yükseköğretim kurumları döner sermayeleri ile Sosyal Güvenlik Kurumundan yapılacak sağlık harcamaları da dikkate alındığında sağlık alanına ayrılan toplam kaynak 1 trilyon 650,1 milyar liraya ulaşmaktadır.

Sosyal devlet ilkesiyle ülkemizin sahip olduğu refahı toplumun tüm katmanlarına yaymaya kararlıyız. Dünyanın en iyi işleyen, en kuşatıcı sosyal destek sistemine sahip ülkelerinden biri olarak 2002 yılında 1,6 milyar lira olan sosyal yardım bütçesi 2024 yılında 497 milyar liraya çıkmıştır. Bu tutar bütçemizin yüzde 4,5’ine denk gelmektedir. 2002 yılında yüzde 0,4 olan sosyal yardım ve desteklerin gayrisafi yurt içi hasılaya oranını 2024 yılında yüzde 1,2’ye yükseltiyoruz.

2024 yılında ödeme gücü olmayan vatandaşlarımızın sağlık primi giderlerini karşılamak amacıyla 100,5 milyar lira, 65 yaş üstü yaşlılarımız, bakıma ihtiyacı olan engelli vatandaşlarımız ve yakınlarına bağlanan aylıklar kapsamında 64,1 milyar lira, engelli vatandaşlarımızın evde bakımına destek amacıyla 56,2 milyar lira, aile destek programı için 32 milyar lira, sosyal konut finansmanının desteklenmesi amacıyla 16 milyar lira, ekonomik yoksunluk içinde olan çocuklarımızın aileleri yanında yetişmelerine imkân sağlayan sosyal ve ekonomik destek ödemeleri için 12,5 milyar lira, elektrik tüketim desteği kapsamında 8,6 milyar lira, engelli eğitim taşıma giderleri için 6,4 milyar lira, koruyucu aile uygulaması kapsamında ise yaklaşık 1,4 milyar lira kaynak ayırdık.

Vatandaşlarımızın refahını artırmaya yönelik bütçeden sağladığımız diğer sosyal amaçlı kaynaklardan da kısaca bahsetmek istiyorum.

Vatandaşlarımızın daha ucuz elektrik ve doğal gaz kullanabilmeleri için 2024 yılı bütçesinde 508,6 milyar lira kaynak öngörüyoruz. 2023 yılında doğal gaz kullanan vatandaşlarımız ve KOBİ'lere doğal gazda yüzde 73 oranında, elektrikte ise mesken aboneleri için 1'inci kademede yüzde 63 oranında sübvansiyon uygulanmaktadır. Avrupa İstatistik Ofisi tarafından yayınlanan verilere göre, 2023 yılının ilk altı aylık döneminde, Avrupa ülkeleri arasında hane halkına en ucuz elektrik sağlayan 2'nci ülke Türkiye'dir. Ayrıca, 2022 yılının ikinci altı aylık döneminde hane halkına en ucuz doğal gaz sağlayan ülke, ülkemiz Türkiye olmuştur. Sakarya gaz sahasının devreye alınmasıyla birlikte, Mayıs ayının sonuna kadar vatandaşlarımıza ücretsiz doğal gaz sağladık. Sonraki on bir aylık dönem için ise vatandaşlarımızın 25 metreküpe kadar olan kullanımını ücretsiz hâle getirdik. Bu kapsamda 19 milyar lira ödenek ayırıyoruz.

2022 yılı Ocak ayı itibarıyla asgari ücreti vergi dışı tuttuk. Bu gerçekten tarihî bir adım oldu, bu Komisyonda kabul edildi, ardından Genel Kurulumuz onayladı ve sadece asgari ücret değil, asgari ücret seviyesine kadar olan tüm ücretler vergi istisnası olarak görüldü; bu imkândan tüm çalışanlarımız yararlanmaktadır. Bu kapsamda, 2024 yılında 595,1 milyar lira vergi istisnası öngörüyoruz, bu "vergi harcaması" olarak da nitelendiriliyor. Bu düzenleme yapılmamış olsaydı çalışanlarımız bu kadar vergiyi ödemek durumunda kalacaklardı. Bunu Meclisimizin iradesiyle istisna hâline getirdik.

Aile ve toplum hizmetleri alanında da hız kesmeden devam eden çalışmalarımız kapsamında sosyal hizmet merkezlerinin sayısı 405'e yükseltilmiştir. Sosyal hizmet merkezlerinin sayısını arttırmaya devam edeceğiz. Ayrıca, engelli ve yaşlı vatandaşlarımızın toplumsal hayatın her alanına etkin katılımını sağlayacak çalışmalarımızı 2024 yılında da sürdüreceğiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2024 yılında bütçemizden tarıma 384 milyar lira kaynak ayırdık. Bu kapsamda, tarımsal destek programları için 91,6 milyar lira; tarım sektörü yatırım ödenekleri için 100,6 milyar lira; tarımsal kredi sübvansiyonu, müdahale alımları, tarımsal KİT'lerin finansmanı ve ihracat destekleri için 191,8 milyar lira kaynak ayırıyoruz.

Tarım sektörüne yönelik yatırım ödeneklerini arttırmaya devam ediyoruz. Tarımsal sulama yatırımı ödeneği 2021 yılında 9 milyar lira düzeyindeyken 2022 yılında ek bütçeyle 20,4 milyara, 2023 yılında 31,5 milyar liraya çıkarıldı. 2024 yılında da ek bütçe dâhil ödeneğe göre yüzde 91,5 artışla 60,3 milyar liraya çıkarıyoruz. Tarımsal üretimde verimliliğin artırılması açısından en önemli unsurlardan olan sulama altyapısının iyileştirilmesi ve sulanabilir alanların artırılmasına yönelik çalışmalar kapsamında, 2024 yılında brüt 130 bin hektar alanı sulamaya açmayı, 41 bin hektar alanda ise mevcut sulama sistemlerini modernize etmeyi hedefliyoruz. Böylece, 2024 yılında 171 bin hektar alanda modern tekniklere göre sulama yapılması planlanmaktadır.

Sulama yatırımlarıyla eş güdüm içinde yürütülen ve tarımsal altyapının iyileştirilmesi açısından önem verdiğimiz arazi toplulaştırmalarına tahsis edilen ödenek tutarı 2021 yılında 825 milyon lira seviyesindeyken 2024 yılında bu alana tahsis ettiğimiz ödenek 3,8 milyar liraya kadar yükselmektedir. Toplulaştırılan tarımsal alan 2002 yılında 560 bin hektar iken 2023 yılı sonu itibarıyla tescilli yapılan toplulaştırma sahası 7,27 milyon hektara ulaşacaktır. Buna 2024 yılında 600 bin hektar alanı daha ilave etmeyi planlıyoruz.

Taşkın koruma yatırımlarımıza da devam ediyoruz. 2023 yılında ek bütçeyle 9,35 milyar lira olan taşkın koruma yatırım ödeneği, ek bütçe dâhil ödeneğe göre yüzde 145 artırılarak 23,4 milyar liraya çıkarılmıştır. Bununla, 314 adet taşkın koruma tesisinin yapımını tamamlayarak toplam tesis sayısını 11 binin üstüne çıkarmayı hedefliyoruz.

İklim değişikliğinin ormanlar üzerindeki olumsuz etkilerinin ve sera gazı emisyonunun azaltılması, orman varlığının ve verimli orman alanlarının artırılması, orman yangınlarına daha hızlı ve etkin müdahalede bulunulmasına dönük yatırımlarımıza da devam ediyoruz. Orman yangınlarıyla mücadelede kullanılmak üzere hâlihazırda envanterimizde 69 helikopter ile 22 yangın söndürme uçağı bulunmaktadır. Bu kapsamda, yangına birinci derecede hassas bölgelerde ilk müdahale süresini ortalama on bir dakikaya indirdik ve bunu korumayı hedefliyoruz, geliştirmeyi hedefliyoruz. Bu yıl komşu ülkelerde yaşananlarla mukayese ettiğinizde gerçekten nispi olarak çok olumlu bir yıl yaşadığımızı ifade etmek isterim. Bu başarıda, bu kısa sürede müdahale kapasitesi ve güçlendirilmiş altyapımızın önemli bir rol oynadığı ifade edilebilir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2003 yılında 10.959 kilometre olan demir yolu hat uzunluğumuz, 2023 yılı Ekim ayı itibarıyla 2.032 kilometresi yüksek hızlı tren ve 219 kilometresi hızlı hat olmak üzere toplam 13.919 kilometreye ulaşmıştır. Elinizdeki metinde bitirilmesi öngörülen çeşitli projeler sıralanmaktadır. Şunu sadece ifade etmek isterim: Kalkınma planımızda da, orta vadeli programımızda da çok açık ifade ettik, önümüzdeki dönemde ulaşım modları arasında demir yoluna çok daha büyük önem ve öncelik vereceğiz. Özellikle ticari alanlar ve üretim alanları ile pazarların buluşturulmasında rekabet gücümüzü artırıcı bir anlayış içinde demir yolu yatırımlarımızı hızlandıracacağız.

2003 yılı öncesi mevcut 6.101 kilometre uzunluğundaki bölünmüş yol ağımla sadece 6 ilimizi birbirine bağlarken 2003 yılından itibaren yapılan 23.038 kilometre bölünmüş yolla bölünmüş yol ağımlı Eylül ayı sonu itibarıyla 29.139 kilometreye ulaşmış ve 77 ilimizin bu şekilde bağlantısı sağlanmıştır, 2024 yılı sonunda da 29.712 kilometreye ulaşmayı planlıyoruz.

2003 yılında hava yolu ulaştırmasını kullanan yolcu sayımız 34,5 milyon seviyesindeyken salgın öncesi dönemde yakalamış olduğumuz 210 milyon yolcu seviyesinde bir yolcu trafiğini bu yıl da bekliyoruz. Bütün bunlar, Türkiye'nin sadece rakamlarının değil, aslında önemli ölçüde fiziki rakamlarının da geliştiğini, büyüdüğünü göstermektedir; toplumun mobilitesinin arttığını, hareketliliğinin arttığını göstermektedir.

Son iki yıl içinde önemli ölçüde artırdığımız reel sektör desteklerine 2024 yılında da devam ederek yatırım, istihdam, üretim ve ihracat odağımızla özel sektör öncülüğünde büyüme stratejimizi sürdürüyoruz. Reel kesim destekleri için bütçemizde 376,5 milyar lira ödenek öngörüyoruz. Bu kapsamda, Sosyal Güvenlik Kurumu işveren prim ödemeleri için 165,9 milyar lira, tarımsal krediler sübvansiyon desteği olarak 86 milyar lira, Halkbank esnaf kredileri sübvansiyon desteği için 30,4 milyar lira, mesleki eğitim kapsamında ödenen devlet katkısı için 25,2 milyar lira, ihracat başta olmak üzere diğer reel sektör destekleri için 69 milyar lira kaynak ayırdık.

Savunma sanayisi ekosistemimizin dışa bağımlılığını asgari seviyeye indiriyoruz. Savunma ve güvenlik birimleri için, Savunma Sanayii Destekleme Fonu için ayrılan kaynaklar da dâhil edildiğinde 2024 yılında 1 trilyon 133,5 milyar lira ödenek öngörmekteyiz ve söz konusu tutar merkezî yönetim bütçe büyüklüğü içinde yüzde 10,2'lik bir orana karşılık gelmektedir. 2002 yılında yalnızca 62 savunma projesi yürürlükteyken bu sayı 850'ye yükselmiş durumdadır. Savunma ve güvenliğe ayırdığımız kaynakların da katkısıyla savunma sanayisinde yerlilik oranımız yüzde 80'lere ulaşmıştır. 2022 yılı sonu itibarıyla, savunma sanayisi firmalarımızın tüm savunma ve havacılık satışlarını içeren ve sektörün büyüklüğünü gösteren toplam savunma ve havacılık sektör cirosu 12,2 milyar dolara ulaşmıştır. Geçmişte -2002 yılında- sadece 248 milyon dolar olan savunma ve havacılık ihracatı geçtiğimiz yıl 4,4 milyar dolara ulaşmış, bu yıl sonu itibarıyla tahminimiz ise 6 milyar dolarlık bir ihracat rakamıdır.

Türk savunma sanayisinin son yıllarda göstermiş olduğu gelişim, birçok alanda firmalarımızın platform, sistem ve yeteneklerinin yurt dışı pazarlarda talep edilir hâle gelmesini sağlamıştır. Bugün savunma sanayisi ürünlerimizi ihraç ettiğimiz ülke sayısı 170'e, İHA ve SİHA'lar, kara araçları, deniz platformları başta olmak üzere ihraç edilen ürün çeşidi ise yaklaşık 230'a çıkmış ve Türk savunma sanayisi ürünlerimiz küresel ligde ön planda yer almaya başlamıştır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; mahallî idarelerimizi güçlendirmeye devam ediyoruz. 2002 yılında 4,7 milyar lira olan büyükşehir ve diğer belediyelerimiz ile il özel idarelerimize aktardığımız toplam kaynağı 859,6 milyar liraya çıkarıyoruz. Bu kaynağın gayrisafı yurt içi hasılaya oranı 2002 yılında yüzde 1,3 iken, 2024 yılında bu oran yüzde 2,1'e yükseltilecektir. KÖYDES programı için 2024 yılında öngördüğümüz ödenek 6,9 milyar lira olarak planlanmıştır. SUKAP programı için ise 2,7 milyar lira kaynak ayrılmıştır. Sulama projelerinden demir yolu projelerine, limanlardan deniz yolu yatırımlarına birçok alanda yatırımlarımıza hız kesmeden devam ediyoruz.

2024 yılı bütçemizde sermaye giderleri için 787,9 milyar lira, sermaye transferleri için 649,7 milyar lirası afet konutlarının yapım giderlerinde kullanılmak üzere 720,8 milyar lira, yatırımları hızlandırma ödeneği için 84,1 milyar lira olmak üzere toplam 1 trilyon 592,9 milyar lira yatırım ödeneği öngörüyoruz. Bu tutar 2024 yılı bütçemizin yüzde 14,4'üne denk gelmektedir. Özellikle deprem harcamalarının yatırım nitelikli olması yatırım bütçemizin bütçe içindeki payını geçmişe göre oldukça yüksek bir düzeye çıkarmıştır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; AK PARTİ hükümetleri döneminde çalışanlarımızın ve emeklilerimizin aylık ve ücretlerinde enflasyonun oldukça üzerinde reel artışlar yaptık. 2023 yılı Ocak ve Temmuz aylarında dönemsel zamma ilave, oransal ve seyyanen artış yapılarak en düşük devlet memuru aylığı 22.017 liraya yükseltilmiştir.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Açlık sınırının altında, yoksulluk sınırının altında.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Böylece, 2023 yılında en düşük memur maaşındaki artış oranı yüzde 141,8; ortalama memur maaşındaki artış oranı ise yüzde 128,8 olmuştur. 2002 yılı Aralık ayı-2023 yılı Ekim dönemine bakıldığında en düşük memur maaşındaki reel artış yüzde 192'ye, ortalama memur maaşındaki reel artış ise yüzde 125'e ulaşmıştır.

2022 yılı Aralık ayında 3.500 lira olan en düşük emekli aylığı 2023 yılı Ocak ayında 5.500 liraya, 2023 yılı Nisan ayında ise 7.500 liraya yükseltilmiş, böylelikle yüzde 114 oranında bir artış gerçekleştirilmiştir.

Sigortalılık başlangıç tarihi 8 Eylül 1999'dan önce olan vatandaşlarımızın yaş şartı aranmaksızın emekli olabilmelerine imkân sağlanmıştır.

Emeklilerimizin bayram ikramiyesi 1.100 liradan 2 bin liraya yükseltilmiştir. Kasım ayında emeklilerimize bir defaya mahsus olmak üzere 5 bin lira ödeme yapmayı öngörüyoruz; bu husus yüce Meclisimizin takdirine sunulmuştur.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Çalışan emeklileri kattınız mı?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – 2023 yılı Ocak ayından geçerli olmak üzere kamu görevlilerimizin ek göstergelerini artırdık. Öğretmen, hemşire, polis, din görevlisi, şube müdürü, avukat gibi birçok kamu görevlimizi 3600 ek göstergeden yararlanır hâle getirdik. Bugüne kadar, imkânlarımız geliştikçe hep çalışan kesimlerin yanında olduk, bütçe imkânlarımız elverdiği ölçüde her zaman geniş toplumsal kesimlerin, çalışan kesimlerin yanında olduk, aynı anlayışla yolumuza devam edeceğiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'miz ile Kesin Hesap Kanunu Teklifi'mizin Komisyonumuza sunulduğu esnasında Sayıştay Başkanlığı tarafından hazırlanan idare denetim raporlarına ve bu raporlara ilişkin genel değerlendirmemize de değinmek istiyorum. Bu, aslında belki ilk defa yapılacak bir husus; şundan dolayı bir ihtiyaç hissettik doğrusu: Bütçe sürecinde üç başlık var; birincisi, 2024 yılı bütçemiz; ikincisi, 2022 yılı kesin hesabımız; üçüncü konu ise Sayıştayın hazırlayıp Meclisimize denetim görevini yapmada yardımcı olması için gönderdiği raporlar. Dolayısıyla bu raporlara da sunumumda kısa bir şekilde de olsa değinmek istedim.

Anayasal bir denetim kurumu olan ve denetim yetkisini Meclisimiz adına yerine getiren Sayıştay Başkanlığının denetimlerini önemsiyor, bulgular üzerinde hassasiyetle çalışıyor ve süreçleri takip ediyoruz. Bugün Komisyonumuzun gündeminde yer alan raporlar 2022 yılında yapılan denetimlere ilişkin idare raporlarını içermektedir.

Değerli milletvekilleri, denetim raporlarına ilişkin rakamları paylaşmadan önce, sizlerin de malumu olan ancak tekrar ifade etmekte yarar gördüğüm bir hususun altını çizmek istiyorum. Sizlerin de bildiği gibi, Sayıştay Başkanlığı tarafından Parlamenteoya sunulan idare denetim raporlarındaki bulgularda genel olarak idarelerin iş ve işleyişlerindeki süreçlerde tespit edilen hata ve noksanlıklar konu edilmektedir. Kamu zararına konu hususlar ise 6085 sayılı Sayıştay Kanunu'nun ilgili hükümleri uyarınca Sayıştay Başkanlığımız tarafından hesap yargılanmasına konu edilmekte ve yargılamaya esas raporlarla alakalı olarak yargılama sonucuna göre işlemler tesis edilmektedir.

Sayıştay Başkanlığımız 2022 yılında merkezî yönetim kapsamında toplam 198 kamu idaresinin denetimini gerçekleştirmiş olup genel raporlar ve merkezî yönetim kapsamında olmayan kurumlar da dâhil olmak üzere Meclisimize toplam 226 rapor sunmuştur. Sayıştay tarafından 2022 yılında merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerine ilişkin birazdan ifade edeceğim sebeplere dayanan toplam 1.070 bulgu tespit edilmiştir. Söz konusu rakam 2021 yılı raporlarında 1.614 iken, titizlikle yapılan iyileştirme, düzeltme ve alınan diğer tedbirlerle bulgu sayısı 1.070'e düşmüştür. 2021 yılına ait bulguların yüzde 70'i idarelerimizin gerekli hassasiyeti göstermesi sonucunda 2022 yılına ait raporlarda yer almamış olup 2022 yılı raporlarında yer alan 708 adet yeni bulgu da aynı hassasiyetle ele alınacaktır. Yine, 2021 yılında Sayıştay tarafından tespit konusu edilen merkezî yönetim kapsamındaki idarelerden faaliyet raporu yayımlamayan kamu idaresi sayısı 4 iken, 2022 yılında merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerimizin tamamının faaliyet raporu yayımlaması sağlanmış ve raporlar kamuoyuyla paylaşılmıştır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Sayıştay tarafından hazırlanan denetim raporları kamuoyuyla paylaşıldıktan sonra raporlar teker teker incelenmekte, detaylı analizler yapılmakta ve eleştiri konusu bulgular gruplandırılarak hataların kaynakları tespit edilmektedir. İdare denetim raporlarında bulgu konusu yapılan hususlara bakıldığında, başta muhasebe kayıtlarında yapılan hatalardan kaynaklanan tespitler olmak üzere, kamu idarelerine ait taşınır ve taşınmaz mal kayıtlarında yapılan hatalar ile personel mevzuatına ilişkin iş ve işlemlerde yapılan hataların öne çıktığını görüyoruz. Muhasebe kayıt hatalarından kaynaklanan bulguların en aza indirilmesini temin etmek amacıyla, Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından koordine edilen Bütünleşik Kamu Mali Yönetim Bilişim Sistemi'nde muhasebe hesapları üzerinde kontroller konularak kayıt hataları azaltılmaktadır. Ayrıca, Sayıştay bulgularına ilişkin eğitimler düzenlenmekte, talepte bulunan kamu idarelerine Hazine ve Maliye Bakanlığınca bilgilendirmeler yapılmakta, mevzuat düzenlemesi veya değişikliği gerektiren hususlar tespit edilerek mevzuat çalışmaları sürdürülmekte ve bulguların veya önerilerin yerine getirilip getirilmediğinin tespiti için kamu idarelerinde Hazine ve Maliye Bakanlığınca denetim faaliyetleri yürütülmektedir.

Önümüzdeki dönemde yapay zekâ uygulamalarından da faydalanılarak orta vadeli program, stratejik plan, bütçe, harcama, muhasebe, ödeme ile denetim süreçlerini de içeren ve mali riskleri tanımlama ve azaltma yeteneğine sahip olan sistemsel bir yapı kurulması da hedeflenmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hem yürütme hem yasama olarak daha planlı, daha programlı çalışmalar ortaya koymak, bunu yaparken üretken ve şeffaf olmakla mükellefiz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Ama yapmıyorsunuz.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Yürütme tarafında, Cumhurbaşkanlığı Kabinesi olarak, seçim tarihinden bugüne kadar yoğun bir çalışma yürüttük. Milletimiz, 2023 seçimlerinde yüksek bir katılım ve demokratik bir olgunlukla iradesini sandıklara yansıtmış ve Türkiye Yüzyılı hedeflerine yürüme yönünde kararlılığını ortaya koymuştur. Bizler de görevlerimizi en iyi şekilde yaparak milletimize layık olma gayreti içindeyiz. Bütçe teklifimizi de işte bu anlayışla oluşturduk ve Meclisimizin takdirine sunuyoruz. Ülkemizin ve milletimizin geleceğini ilgilendiren hususlarda siyaset kurumunun birlik ve beraberlik içinde hareket edebilmeyi başarması hâlinde ortak hedeflerimize şüphesiz ki daha kolay ulaşacağız.

Türkiye Büyük Millet Meclisinde gerçekleştirdiğimiz bütçe görüşmeleri, aynı zamanda ülkemize ilişkin hemen her alanda politikaların tartışıldığı, geleceğe dönük önerilerin ortaya konduğu müzakere süreçleridir. Tarihî olarak parlamentoların varlık sebeplerinin başında bütçe ve bütçe müzakereleri gelmektedir. Bu bilinç içinde, bütçe müzakere sürecimizin ülkemiz için verimli bir şekilde geçmesini temenni ediyorum. Gerek Komisyonda gerek Genel Kurulda dile getirilecek her görüş ve yapıcı eleştiri bizim için değerlidir, önemlidir ve ufuk açıcıdır. Bütçe konusunda, ülkemizin ve milletimizin aydınlık yarınları için ifade edeceğimiz görüşlerinize şimdiden teşekkür ediyorum. Türkiye Yüzyılı'nda en yüksek insani gelişmişlik seviyesini yakalamış ve üst gelir grubunu hedefleyen bir ülke olarak milletimizin refahını artırmak üzere gece gündüz çalışmaya devam edeceğiz.

2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2022 Yılı Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin bir kez daha ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını diliyorum. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'a güçlü liderliği ve sağladığı vizyon için şükranlarımı sunuyorum. Başta Strateji ve Bütçe Başkanlığı ile Hazine ve Maliye Bakanlığı olmak üzere, bütçe teklifinin oluşturulmasına katkıda bulunan tüm kamu kurum ve kuruluşlarımıza gönülden teşekkür ediyorum, hepinizi bir kez daha sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız Cevdet Yılmaz'a kapsamlı sunum için teşekkür ediyorum. Ayrıca, bütçenin hazırlanmasında emeği geçen tüm kamu kurum ve kuruluşlarımıza ve ilgili bürokratlara da teşekkür ediyorum.

IV.- KARARLAR

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkerelerinin görüşmelerinde uygulanacak usul ve esaslara ilişkin karar

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, toplantıyı sonlandırmadan önce Komisyonumuzun siyasi parti sözcüleriyle geçtiğimiz hafta Komisyon görüşme usul ve esaslarına yönelik bir toplantı gerçekleştirmiştik. O toplantı çerçevesinde, şimdi birleşimi kapatmadan önce, bütçe görüşmelerine ilişkin bazı hususları okutup oylarınıza sunacağım.

2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi ile Sayıştay raporlarının Plan ve Bütçe Komisyonundaki müzakerelerine ilişkin olarak müzakere programında meydana gelebilecek yer değişiklikleri konusunda Komisyon Başkanlık

Divanına yetki verilmesi; Komisyonda konuşma sürelerinin bütçenin geneli üzerinde görüşmelerde siyasi parti gruplarının sözcüleri için yirmi dakika, Komisyon üyelerimiz için yirmi dakika, diğer milletvekilleri için beş dakika; kamu idarelerinin bütçeleri üzerindeki görüşmelerde ise siyasi parti gruplarının sözcüleri için yirmi dakika, Komisyon üyelerimiz için on dakika, diğer milletvekillerimiz için beş dakika şeklinde belirlenmesi; öngörülen sürelerle bağlı kalınması ve bu sürelerin milletvekilleri arasında paylaşılarak kullanılmaması, diğer bir ifadeyle tanınan sürelerin milletvekilleri arasında aktarılmaması...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Bunun kime, ne zararı var Başkan?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – ...Komisyon üyesi olmayan milletvekillerinin söz almasıyla ilgili olarak her bir siyasi partinin Komisyonda sahip olduğu üye sayısının en fazla 2 katı kadar üye olmayan milletvekiline söz verilebilmesi...

ABDURRAHMAN TUTDERE (Adıyaman) – İç Tüzük'e aykırı bu Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – ...söz kaydının müzakerelerin başlamasını takiben iki saat içinde kendi siyasi parti gruplarıyla istişare ederek Komisyon Başkanlık Divanına bildirilmesi, bu süreden sonra yapılacak başvuruların dikkate alınmaması; gruplar adına yapılacak ilk konuşmayı Komisyon üyesi olmayan bir milletvekilimizin yapması durumunda siyasi parti grubuna tanınan komisyon üyesi olmayan çıkarılmış konuşmacı kontenjanından düşülmesi; Sayın bakanların bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporlarına ilişkin sunuş konuşmalarının otuz dakika, sorulara verilecek cevapların otuz dakika olarak belirlenmesi; söz alma ve soru işlemi sırasında Komisyon üyelerine öncelik verilmesi; soru sorma süresinin Komisyon üyeleri için on dakika, diğer milletvekilleri için beş dakika olmak üzere toplam on beş dakika şeklinde belirlenmesi; 2024 yılı bütçe görüşmeleri sırasında ihtiyaç duyulabilecek teknik düzeltmelere ilişkin olarak Komisyon Başkanlık Divanına redaksiyon yetkisi verilmesi; gerekli hâllerde ivediliği olan tekliflerin Komisyon gündemine alınıp müzakere edilmesi; görüşmelerde görüntü alınmasına ilişkin hususla alakalı olarak Plan ve Bütçe Komisyonunda uygulanmakta olan teamülün devam etmesi hususlarını oylarınıza sunuyorum...

Oylamadan önce Sayın Türelî'nin bir söz talebi var, ondan sonra oylamayı yapacağım.

V.- USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkerelerinin Komisyonda görüşülme usul ve esaslarıyla ilgili alınacak kararlar hakkında görüşme

Sayın Türelî, buyurun lütfen.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Öncelikle 2024 yılı bütçemizin sunuşu için Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısına ve bütçenin hazırlanmasında emeği geçen bütün kamu kurumlarımızın yöneticilerine ve çalışanlarına teşekkür ediyoruz.

Bütçeler önemli. Üç yıllık bir perspektif ama tabii, özellikle bir yıla odaklanıyoruz. Şimdi, Sayın Başkan, bu konuyu grup sözcüleriyle birlikte konuşurken orada da itirazlarımızı yaptık. Yani bu süre kısıtlamaları doğru değil. Şimdi, bakın, tabii ki belli bir düzen içinde görüşeceğiz, buna itirazımız yok çünkü biz arka arkaya, başlayacağız 26'sında, 24 Kasım'a kadar çalışacağız ama sonuç itibarıyla bütçeler çok önemli konular ve bütün ülkeyi ilgilendiriyor. Burada şöyle bir yaklaşım yok: Aynı eleştiriyi kalkınma planında da getirmiştik, hatırlarsanız, gene Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı sunmuştu. Burada tabii, örneğin, bütçe; Cumhurbaşkanlığı bütçesi, Millî Eğitim Bakanlığı gibi bakanlıklar var. Tabii, orada şu söylenebilir belki: Sonuç itibarıyla "İlgili komisyonlar var, meslek itibarıyla o konuyla

ilgili arkadaşlarımız var, onlar konuşsun.” denebilir ama buradaki hikâye şu: Sonuç itibarıyla biz burada ayrıca Kamu Yatırım Programı’nı görüşmeyeceğiz; burada baktığımız zaman bütçe bir bütün yani ekonominin genel dengesi, onun altında özel sektörüyle kamusuyla bütün Türkiye ekonomisi var, onun altında bütçe var, bütçe dışında diğer kamu kurumları var ve orada kamu yatırımları var.

Şimdi, bakın, burada illerin, her ilimizin milletvekili var ve milletvekillerimiz doğal olarak illerinde yapılan kamu yatırımlarıyla ilgili olarak “Nedir, şu ana kadar ne yapıldı, hangi aşamada, ne yapılacak?” bunları soracaklar. Bu anlamda bu konuşmaları kısaltmanın, konuşma sürelerini 2 katıyla sınırlamanın bir anlamı yok. Bırakın, arkadaşlarımız gelsin, ilgili Bakan da gelsin gerekirse bir saat fazla konuşalım, bunların hepsi gerekli cevapları alsınlar. Ne var bunda?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Devam edin.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Neden bu kısıtlamalara gidiyoruz? Yani bu konuda tekrar söyledim, bu kısıtlamaları kaldıralım. Zaten esnek davranılabilir. Şöyle diyebilirsiniz: “Zaten, hani ben gerekli esnekliği gösteriyorum.” Olabilir, bizim sizin yönetimdeki esnekliğinizden şüphemiz yoktur ama sonuç itibarıyla bir karar alınacaksa o karar -bu karar- doğru bir karar değil; bir kere bunu vurgulayalım. Burada bütçeler görüşülürken arkadaşlarımız gelsin, hem konuyla ilgili görüşülen bakanlık bütçesini hem de kendi illerine ilişkin o alanda yapılan yatırımları da sorsunlar ve gerekli cevapları alsınlar; bunu söylemek istiyorum.

Sayın Başkan, iki konu daha var, onları vurgulamak isterim. Tabii, ben de Devlet Planlama Teşkilatında yetiştim. Şimdi, sonuç itibarıyla bütçe, dediğim gibi, ekonominin genel dengesinin sadece bir parçası. Daha önceki dönemlerde millî bütçe tahmini vardı -şimdi sanıyorum, bugünkü sistemde yok ama- birtakım dokümanlar gelirdi, yıllık ekonomik rapor gelirdi. Şimdi, bizim burada bunu görmemiz gerekiyor ve Cumhurbaşkanlığı yıllık programının bir an önce basılması gerekiyor. Biz bu çerçevede bunları tartışmalıyız. Sanıyorum, şu ana kadar sunulmadı; bu hazırlık yok mudur bilmiyorum ama biz hızlı bir biçimde...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî, onu dağıtacağız.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Tamam.

Genel ekonomik hedefler ve aynı zamanda -Resmî Gazete’de de- hızlı bir biçimde Cumhurbaşkanlığı yıllık programı da hazırlansın çünkü hazır olması gerekiyordu zaten. Aslında, 5018 sayılı Kanun’da yeni madde 17’ye göre bütçe hazırlanırken yıllık program, planlar ve program çerçevesinde olmalıydı. Bunlar elimize gelsin, daha sağlıklı tartışalım.

Üçüncü bir konu daha var -Sayın Yılmaz da belirtti- bakın, bu kesin hesap konusu çok önemli bir konu fakat biz şunu biliyoruz; ben geçmişte 24’üncü Dönem milletvekilliği döneminde de gene Plan ve Bütçe Komisyonu üyesiydim, oradan da biliyorum: Kesin hesap kanunu genel anlamda hep bütçenin gölgesinde kalır ve yeteri kadar tartışılmaz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Devam edin Sayın Türelî.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – O yüzden de bizim parti olarak da bir önerimiz var, dedik ki: “Plan ve Bütçe Komisyonu ile kesin hesap komisyonu ayrılсын. Kesin hesap komisyonu ayrı bir komisyon olsun ve Sayıştay raporları kapsamında bütçe kesin hesabını ayrıntılı bir biçimde ele alsın. Hatta başkanı da ana muhalefet partisinden bir milletvekili olsun.” Bunu şunun için söylüyoruz: Tamam, bütçeler var, biz burada bütçeyle bir anlamda ön izin veriyoruz, ilgili yılda yatırımların yapılmasına,

harcamalara, vergilerin toplanmasına. Ama sonuç itibarıyla bunlar neydi? İki yıl önce biz ne demiştik? Amaç, hedefler nelerdi? Bunlara ulaşıldı mı? Ulaşılmadıysa neden ulaşılmadı? Bütün bunların hepsinin Sayıştay raporları kapsamında ayrıntılı bir biçimde incelenmesine ihtiyaç var. Şimdi biraz önce baktım, önümüze toplam 226 tane rapor gelmiş, böyle bir zaman içinde, her gün görüşeceğiz. Nasıl görüşeceğiz bunları? Bir kere, öncelikli önerimiz, Plan ve Bütçe Komisyonumuz bu Sayıştay raporlarına ilişkin bir çalışma yapıp buradaki genel bulguları özetleyerek bizimle paylaşılırsa memnun oluruz.

İkinci olarak da bir alt komisyon önerimiz var; Plan ve Bütçe Komisyonu içinden bir alt komisyon oluşturulsun Sayın Başkan, bu alt komisyon bir taraftan bütçeyi görüşürken bir taraftan Sayıştay raporları çerçevesinde kesin hesabı görüşsün. Bakın, bu önemli; “açıklık, şeffaflık, hesap verilebilirlik” diyorsunuz, o zaman gelin, bunu birlikte yapalım, doğru bir biçimde bütçenin layıkıyla görüşülmesi için.

Bütçe ile kesin hesap bir bütünün parçaları. Şimdi, biz bu sene 2024 yılı bütçesini görüşüyoruz, iki yıl sonra 2024 yılının kesin hesabını görüşeceğiz. Bu anlamda, daha sağlıklı olması bütçe açısından önemli; bizler bunu, üzerimize düşen bu görevi layıkıyla yerine getirmeliyiz. Sonra Genel Kurul aşaması olacak, tabii bütün Parlamento bu işin, sürecin işine katılacak. Ama kamuoyu da bizi çok yakından izliyor, izlemeye devam ediyor. Parlamentonun itibarı açısından, Türkiye Büyük Millet Meclisimizin itibarı açısından da bunun çok önemli bir konu olduğunu düşünüyorum; son konu da buydu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî, toparlayalım lütfen.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Bu üç konunun dikkate alınmasını önemle talep ediyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Sayın Başkanım, sadece bilgilendirme amaçlı bir...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun lütfen.

VI.- AÇIKLAMALAR

1.- Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın, İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türelî'nin (1/276) ve (1/274) esas numaralı Kanun Teklifleri ile Sayıştay tezkerelerinin Komisyonda görüşülme usul ve esaslarıyla ilgili alınacak kararlar hakkında görüşmede yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Az önce değerli vekilimizin ifade ettiği hususta bir bilgilendirme yapmak için söz istedim. Yıllık ekonomik raporumuz odalara dağılmış -şimdi arkadaşlardan aldığım bilgiye göre- bunun odalarınıza gitmiş olması lazım; eğer bir aksaklık varsa, lütfen bilgimiz olsun, giderelim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Başkan, biz “flash”la 18’inde dağıttık onu zaten.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – İkincisi, Hükümet programımız... Şöyle bir durum var, hani sizin de bilginiz olsun: Bu sene Meclisimizin çalışma takvimi ile kalkınma planımız arasında bir şey oldu, yaz dönemi getiremedik. Dolayısıyla normalde önce kalkınma planı hazırlanmalıydı, sonra orta vadeli program, sonra yıllık program ama bu süreçte ister istemez zorunluluk gereği üçünü de aynı süreç içinde hazırlamak durumunda kaldık. Önce orta vadeli program, Hükümetin

bir kararı olarak yayınlıyor -Meclise gelmiyor biliyorsunuz- o yayımlandı, şimdi ise Meclisimizin önünde planımız var; henüz kesinleşmiş değil ama kesinleşmiş olmasa da biz taslak planı esas alarak bir yıllık program hazırlıyoruz, onu da görüşmelerden önce, salı günü, üyelerimize dağıtacağız.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Pardon, Sayın Başkan...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Affedersiniz, perşembe günü...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Sayın Başkan, şunu söyleyeyim: Benim söylediğim bu değil, benim söylediğim, genel ekonomik hedefler altında tabloların olduğu; kaynak-harcama dengeleri, sabit sermaye yatırımları... Hatırlarsınız siz de Devlet Planlama Teşkilatından.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Onu da aynı gün dağıtacağız.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Öncesinde onu alırsak, biz önce hazırlığımızı yapacağız.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Mümkünse...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türel, bir saniye...

Çarşambaya yetiştirmeniz mümkün mü? Çünkü perşembe geneli üzerindeki müzakereler var. Çarşambaya yetiştirebilir misiniz?

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Çarşambadan önce olursa Sayın Başkan, çalışacağız bu konuya ilişkin.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Şimdi, kalkınma planı var ya, iki gün kalkınma planı olduğu için, kalkınma planına Komisyon bir kanaat belirtsin, ondan sonra onu organize edelim.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Çarşamba günü...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Zaten onlar hazırdır arkadaşlar, yapmayın, onlar zaten hazır. Bütçeyi biliyorsunuz, o yüzden... Lütfen paylaşın biz de bütçeyi daha ayrıntılı... Bakın, makro çerçeveyi...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Taslak olarak paylaşın hiç değilse.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, biz bir makro çerçeveye oturtalım; makro konuşacağız, bütçe sonuçta bir makro büyüklüğün parçası.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Sayın Başkan, milletvekili İç Tüzük'e göre gelip konuşur, bu sınırlama nereden çıktı?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gürer, bir saniye...

Sayın Ağbaba...

V.- USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER (Devam)

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkerelerinin Komisyonunda görüşülme usul ve esaslarıyla ilgili alınacak kararlar hakkında görüşme (Devam)

VELİ AĞBABA (Malatya) – Sayın Başkanım, teşekkür ederim öncelikle.

Şöyle, sunuşun son bölümünde şöyle bir cümle var: “Önümüzdeki dönemlerde yapay zekâ uygulamalarından faydalanarak orta vadeli program, stratejik plan, bütçe, harcama, muhasebe, ödeme ile denetim süreçlerini de içeren ve mali riskleri tanımlama ve azaltma yeteneğine sahip olan sistemsel bir yapı kurulması hedeflenmektedir.” diyor. Acaba bundan sonra bu Sayıştay raporlarını yapay zekâ mı yapacak ya da bütçeyi yapay zekâ mı yapacak? Size ihtiyaç kalmayacak mı?

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Çok vizyoner bir soru.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Bunu merak ettim, çok dikkatimi çekti.

Her zamanki gibi Nilgün Hanım rahatsız oldu.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Çok vizyoner bir soru dedim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ağbaba...

Değerli milletvekilleri, bir müsaade eder misiniz.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Bunu da merak ettik, onu sormak istedim ben.

Sayıştay raporu zaten gelmiyor, yapay zekâ yaparsa belki gelebilir. Onu da söylemek istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Uzun yıllardan beri Sayıştay raporları... Meclisin en doğal hakkı kısıtlanıyor, onu da ifade etmek istiyorum.

Sayın Başkan, ayrıca, sözcümüz Sayın Aşkın Türeli'nin kaygıları son derece haklı çünkü bütçe bir saat sunuluyor; beş dakika, on dakika sözle bütçe doğru tartışılmaz. Eğer bütçenize güveniyorsanız süre sınırlaması getirmeyin.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, değerli milletvekillerimiz...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – İç Tüzük "Konuşur." diyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gürer, bir saniye lütfen.

Şimdi, müzakereleri 26'sında yapacağız. Sayın Türeli'ye usulle alakalı ben söz verdim, milletvekillerimizin usulle alakalı taleplerini karşılayacağım. Bütçenin geneline yönelik yorumları ve eleştirileri 26'sında alacağız.

Bu bağlamda Sayın Ocaklı, sizin de var mı talebiniz? Sonra, Sayın Arı ve Sayın Temelli'ye söz vereceğim.

Buyurun lütfen.

TAHSİN OCAKLI (Rize) – Efendim, müzakerelerin süresinin yirmi dakika olması bu ülkenin meselelerini konuşmak için yeterli bir süre değildir. Zaten sorularımıza oldukça cevap alamıyoruz. Siyaset birliğinde bütünlük sağlayabilmesi amacıyla, hedeflere hızlı ulaşılması meselesinde sorduğumuz sorulara cevap alamamız meselesi, önergelerimizin karşılık bulmaması, tekliflerimizin karşılanmaması nedeniyle elbette bir uzlaşa sağlayamadık.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcıma bir soru sormuştum, yarım bir cevap aldım. Bu noktayla ilgili kalanını tamamlarsa sevinirim. Efendim, soru şuydu: "Varlık Fonunun içindeki kurumlarımızdan satışı yapılan ya da teminatı verilen var mı?" Evet, "Satışı yapılan yoktur." dediniz, teminat içinsce cevap vermemişsiniz. Bunu bir daha hatırlatarak, uzun bir müzakere süresi tutulmasını saygıyla arz ederim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Arı, buyurun lütfen.

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Başkanım, geçtiğimiz dönemlerde, özellikle bütçe görüşmeleri sırasında çok sık yaşanan belirli tartışmalar oldu; özellikle, en başta, bu konuşmacı sayısı ile ilgili. Geçen yıl da böyle bir uygulama oldu ama bizim karşı düşüncemize rağmen kabul edildi. Biz, bu sayı konusundaki çekincemizi tekrar, bir kez daha ifade etmek istiyorum.

Siz biraz önce prensipleri açıklarken konuşmacılar arasında süre aktarımı yapılmayacağına dair bir ifade buldunuz. Bütçe görüşmeleri süresi içerisinde o süreçte bu yaşanacak sorunlardan bir tanesidir. Aktarma konusunda esneklik sağlanması faydalı olacaktır, onu bir kez daha ifade etmek istiyorum.

Yine, bizim o dönemde en çok yaşadığımız, geçmiş dönemde en çok yaşadığımız, konuşmacıların listelerinin tarafımızdan Divana sunulması konusu. Aslında şöyle söyleyeyim: Orada iki saatlik bir prensip açıkladınız, o da normal uygulamada çok erken bir süre yani saat onda başladığında on ikiye kadar örneğin... Zaten görüşmeler ona kadar devam ediyor yani en erken gece on-on bir gibi bitiyor. Dolayısıyla orada da bazı arkadaşlarımızın... Geçtiğimiz dönemden edinilen tecrübelerden yola çıkarak bunu söylüyorum yani bu konularda böyle çok katı olunmasının doğru olmadığını zaten uygulamada da göreceğiz; bu konulardaki çekincemizi tekrar etmek istiyorum çünkü bunlar geçen yıl hep sorun oldu.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Arı.

Sayın Temelli, buyurun lütfen.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben de sunumlarından dolayı Cumhurbaşkanı Yardımcısı Sayın Yılmaz'a ve emeği geçen herkese teşekkür ediyorum.

Ben daha ayrıntılı bir sunum beklerdim açıkçası, çok fazla özet olmuş. Ayrıca bu sunumun içinde de hem teknik olarak hem de politik olarak daha tutarlı olmasını, hem rakam bazında hem de açıklama bazında bir tutarlılık beklerdim. Diğer raporlara bunun yansımaları özellikle bekliyoruz, istiyoruz. Örneğin, hangi bazda bir değerlendirme veriyorsanız bunu karşılaştırma yapabilmemiz için o bazı dikkate alarak sunmanız önemlidir çünkü aksi hâlde değerlendirme yapmamız açısından da bir kısıt getirir, bir de tabii ki şeffaflık açısından çünkü sıklıkla bu sözcüğü kullandınız. Çok önemli bir şey şeffaflık, hatta iktidara geldiğiniz 2002 yılında o kadar sık kullandınız ki “şeffaflık, şeffaflık” diye; bütün kamu reformunu da bunun üzerine oturtmuşunuz. Çok uzun süre oldu. O zaman onun raporlara sarıh bir şekilde yansımaları sağlamak lazım ki bu değerlendirmeyle bu şeffaflığı sağlayabilelim.

İkincisi: Bu tartışmalarda bir kısıt var anladığımız kadarıyla, bir zaman kısıtı söz konusu oluyor. Bunu olabildiğince etkin, optimal kullanmamız çok çok önemli Sayın Başkan; usule dair söylüyorum. İşte, yok 3 kişi olacak, yok 5 kişi olacak, yok beş dakika olacak, yok on dakika olacak... Tamam, bir zaman kısıtımız var, eninde sonunda bitireceğiz ama bunun optimal ayarını, zamanlamasını yapmamız mümkün. Bunun için de biraz esnek davranmakta yarar var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Örneğin, “Komisyon adına bir konuşma yapılıyorsa bu vekillerden bir arkadaşın sayısını eksiltiriz.” Neden? Hiç gerek yok. Hâlbuki ilgili komisyondan gelip sunumun yapılması, Plan ve Bütçe Komisyonu üyelerinin üzerine konuşması, sonra da eksiltme yapmadan vekillerin, üye olmayan vekillerin konuşması önemlidir. Madem diğer türden zamanı uzatamıyoruz en azından böyle kısıtlamalara gitmeyelim. Bu şekilde, bu eksiltme önerinizi değiştirmenizi talep ediyoruz.

Üçüncüsü: Şimdi “konuşma” dediğiniz şeyin kendince bir insicamı var, kendince bir yapısı var. Bazen burada zaman ayarlaması yapmak gruplara bırakılmalıdır. Kimi arkadaşımız bunu yedi dakikada toplayacaktır, kimi arkadaşımız üç dakikada toplayacaktır; her ikisine de beşer dakika demek, bu geçişleri engellemek, aslında değerlendirmelerin, eleştirilerin ya da yorumların bir şekilde o ahengini bozmaya neden olabilir. Madem siz bu kadar süreyi grubumuza bıraktınız, bırakın onu biz planlayalım; daha etkin olur, daha güçlü olur, sizin için de yararlı olur. Dolayısıyla da böyle hani “Beş dakikaya yetiştireceğim.” diye bazen koşturmadan birçok şey etkili olamayabiliyor.

Son olarak, teamülden bahsettiniz; bu, yayınlı ilgili teamülden bahsettiniz. Sayın Başkan, bilirsiniz, çok iyi bilirsiniz, herkes de iyi bilir, teamüller mutabakatlarla, ortaklaşmalarla oluşur. Bizim bu konuda bir ortaklaşmamız yok, biz yayınların devam etmesini istiyoruz ve evet, şeffaflıksa, halk doğrudan komisyonları izleyerek bu bilgiye ulaşabilmeli.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Eğer bir teamül oluşacaksa burada bir mutabakatla teamül oluşabilir. Yoksa sizin ya da sizin grubunuzun getirip uyguladığı şeye “teamül” demek çok uygun olmasa gerek. Biz ısrarla yayınların Komisyon görüşmeleri boyunca yapılmasını talep ediyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Temelli, teşekkür ediyorum.

Sayın Kalaycı, buyurun lütfen.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Ben öncelikle şu hususu Komisyona iletmek istiyorum: Yani bu yeni bir durum değil, yeni Sayın Başkanımızın ortaya koyduğu açıklamalar değil. Bu, geçmişte yaşanan tecrübeyle ve siyasi parti grup sözcülerinin mutabakatıyla uygulamaya konulmuş bir durum. Yani şöyle düşünün değerli arkadaşlar: Biraz önce Cavit Bey de söyledi, saat on-on biri hatta bazen ikiyi, üçü buluyor. Bu sene bir de grup sayımız da arttı Mecliste. Yani zamanı en iyi şekilde değerlendirmek, etkin ve verimli bir çalışma ortamı yürütmek üzere bu kurallar. Yani Komisyon olarak, sadece Komisyon Başkanı değil, bir önceki Komisyon Başkanımız, Değerli Cumhurbaşkan Yardımcımız, o da biliyor; Garo Bey çok iyi biliyor, bu önerileri getirenlerden birisi Garo Bey’di; Bülent Bey çok iyi biliyor, geçen dönem için söylüyorum. Yani bir şekilde etkin ve verimli çalışmak istiyoruz hepimiz, hiç kimsenin de konuşmasını engellemek değil amaç. Önemli olan bu bütçe müzakere sürecini en etkin, en verimli şekilde yürütebilmek. Yani gün geçtikçe zaten yeni arkadaşlarımız bunu görürler, gerçekten buna ihtiyaç oluyor, bir sınırlama ihtiyacı oluyor, değilse önünü alamıyorsanız yani ertesi sabahlara kadar program sürecektir o zaman; o da verimli bir çalışma olmaz hâliyle, takdir edersiniz ki.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kalaycı, teşekkürler.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Meclis çalışıyor, Komisyon da çalışsın.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, Sayın Gürer; bir müsaade edin lütfen, şu usulü bir karara bağlayalım.

Teşekkür ediyorum.

Sayın Türelî, toparlayalım lütfen, buyurun.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Şimdi, Sayın Kalaycı, 24’üncü Dönemde -o zaman bugünkü hükümet sistemi yoktu- günde 2 bakanlık görüşürdük hatırlıyorsunuz ve öyle bir sıkıntının da olduğunu hiç görmedik; 2 bakanlık, her gün 2 bakanlık görüşürdük yani şimdi, tek bakanlık görüşüyoruz bir günde. Yani bu açıdan, saat açısından çok ciddi bir sıkıntı olacağını düşünmüyorum.

İkincisi: “Teamül” dediğimiz, burada geldi, bunlar böyle devam etsin... İyi ama o zaman daha önceki teamülleri değiştirmişsiniz, sonra, sizin sonradan konuları sonraki teamül hâline getirmişsiniz. Yani bugün bunları tartışabiliriz ve sık sık konuştuğumuz zaman... Sayın Başkanın da bir lafı var; “Komisyon, gündemine hâkimdir.” diyor. Yani sonuçta burası bir Komisyon, yani sonuçta Plan ve Bütçe Komisyonu ama üyelerin çoğu değişti, yeniden konuşulur bunlar, bir karara varılır.

Biz gerçekten, sizin de dediğiniz gibi, etkin ve verimli konuşulmasını istiyoruz. Öbür türlü yani tartışmalar olur buna ilişkin, her seferinde usul tartışması olur; ne gerek var? Onun üzerine belli kararları alalım, daha esnek bir yapıda gidelim. Sonuçta konuşalım, konuşacağız her şeyi, konuşmayacak mıyız? Biz her şeyi konuşmaya hazırız. Sanıyorum gelen Bakanlar da ilgili arkadaşlarımız burada, onlar da cevap verecekler. Bunun için yani böyle bir sınırlama çok... Ben zaten bu süreye komple karşıyım ama işte, biraz önce arkadaşlarımız da söyledi diğer gruplardan da: "Oradan 1 kişi dışarıdan konuşursa -Komisyon dışı- onun süresini 1 kişi azaltalım." Bunlara gerek yok, beş dakikalık bir şeyle mi uğraşıyoruz? Burada güzel çalışalım, beraber çalışalım, sonuç itibarıyla memleketin sorunları önümüze geliyor, bütçe önümüze geliyor; hepimiz seçilmiş parlamenterleriz, milletvekilleriyiz, bunun bilincindeyiz. Bu anlamda -dediğim gibi- bugünkü mevcut sistemi biz doğru bulmuyoruz, belirtmek isterim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ederim Sayın Türel.

Sayın Akay, sonra Sayın Kalaycı tekrar ve toparlıyoruz, kıfayetimizükere diyeceğim sonra.

Buyurun Sayın Akay.

CEVDET AKAY (Karabük) – Sayın Cumhurbaşkanını Yardımcımıza ve değerli bürokratlarımıza sunumlarından dolayı ben de teşekkürlerimizi iletiyorum.

Bu genel bütçe yapısı içerisinde baktığımızda, bütçe büyüklüğü açısından 3,4 trilyon civarında bir bütçe açığı görünüyor planlamayla alakalı bütçedeki gördüğümüz tutarda. Şimdi, daha önce bir kanun çıkarmıştık burada.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – O kadar değil Sayın Akay.

CEVDET AKAY (Karabük) – 2,6 evet; 2,6'lık bir açık görünüyor.

Geçen bütçe görüşmelerimizde, ek bütçe görüşmelerimizde ve torba yasada Cumhurbaşkanımıza bir 5 katına kadar borçlanma yetkisi vermiştik biliyorsunuz, bu borçlanma yetkisiyle ilgili olarak da yüzde beşerlik işte Maliye Bakanıyla ilgili ilave şeylerden sonra çok ciddi rakamlar oluyor. Bu açığa bu oranlar uygulandığında yani bütçenin gider büyüklüğünü aşan tutarlarda bir borçlanma yetkisi Cumhurbaşkanımıza verilmiş oluyor, bu da ikinci bir bütçe gibi yüksek rakamlara tekabül ediyor. Dolayısıyla buradaki borçlanma yetkisinin 5 katının sınırlandırılması önümüzdeki dönem içerisinde bizim için önem arz edecek, 5 katı değil de belki 2 katına indirmek gerekebilir. Çok ciddi bir borçlanma yetkisi verilmiş olacak yani.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Akay, teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, usule ilişkindi; bunları 26'sında tekrar gündeme getirebilirsiniz, o gün müzakere edilecektir bu konular.

Şimdi ben değerlendirmelerimi paylaşıp ona göre devam edeceğim. Sayıştay raporlarının... Aslında komisyonun normalde böyle bir görevi yok fakat bir çalışma yaptırıldı, Sayıştay raporlarına ilişkin özet çalışmalar sizin bugün e-postalarınıza gönderilecek, onu belirtmek isterim.

Bütçenin gerekçesi, bütçe teklifi, kesin hesap teklifi, yıllık ekonomik program 18 Ekimde flaş bellekle dağıtıldı; bugün, bu sabah da basılı olarak makamlarınıza gönderildi.

Değerli arkadaşlar, bu 4'üncü maddedeki yani Komisyon adına, dışarıdan 1 kişi grup adına konuşursa dışarıdan gelecek milletvekillerinin düşüşünü... Onu kaldıralım, düşmeyecek şekilde yapalım.

Bir de değerli milletvekilleri, ben burada Komisyon üyeliği de yaptım, Bakan olarak da geldim, Grup Başkan Vekili olarak da; şu anda Komisyon Başkanayım, bizim ismimiz “Plan ve Bütçe”, önce kendi planımızı yapmamız gerekir diye düşünüyorum. Burada çalışmalar 24 Kasım’a kadar her gün on iki-on üç saat sürüyor, dolayısıyla aşağıda bir söz talebiniz olduğu zaman bile satışmada iki dakika verir; beş dakika verse beş dakika uzuyorsunuz, dolayısıyla zamanı etkin kullanıp kanaatlerimizi ve fikirlerimizi bu süre zarfında belirtmemiz lazım.

Bir de şunu Komisyonun bilmesini isterim: Biz şimdiye kadar herhâlde diğer komisyonlardan -toplanan var mı bilmiyorum diğer komisyonlardan ama- daha fazla toplantı yaptık ve burada epey müzakerelerde bulduk ve şimdiye kadar da bunu belli bir usul çerçevesinde yapmayı başardık. Dolayısıyla bu bütçe müzakerelerini de bizim başaracağımızı, bu şekilde götüreceğimizi düşünüyorum. Daha önceki dönemlerde de bu çalışmalar yapılmış, muhalefetin belli itirazları olmuş ama nihayetinde çoğunlukla Komisyon kendi gündemini belirleyip ilerleyebildi, bu anlamda sizlerin de bu kurallara riayet etmesini özellikle rica ediyorum, istihdam ediyorum. Süre konusunda zaten ben de belli noktalarda olabildiğince yardımcı olmaya çalışıyorum.

Çok teşekkür ediyorum.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Alt komisyon önerimiz de vardı kesin hesap konusunda ilgili.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bu, daha önceki bu alt komisyon meselesiyle alakalı, İç Tüzük çalışmaları kapsamında değerlendirilmesi gereken bir husus; Anayasa, İç Tüzük ve 5018 sayılı Kanun çerçevesinde bütçe görüşmelerine biz devam ediyoruz, dolayısıyla biz ona girmiyoruz şu an için.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî, oylamayı yapayım, söz vereceğim size.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Tamam.

IV.- KARARLAR (Devam)

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkerelerinin görüşmelerinde uygulanacak usul ve esaslara ilişkin karar (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Az önce dile getirdiğim konuları oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sayın Türelî’ye söz verip toplantıyı bitireceğim.

Buyurun Sayın Türelî, iki dakikanız var.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Sayın Başkan, alt komisyon kurulmasının İç Tüzük değişikliğiyle ilgisi yok, alt komisyonları biz burada kurabiliyoruz zaten; niye İç Tüzük değişsin ki bunun için? Yani ben neden böyle yaklaştığımızı, konuyu anlayamadım. Alt komisyonu biz geçmişte de kurduk, alt komisyonlarda görüşüldü birçok kanun ve ondan sonra yukarıya geldi. Kesinlikle Plan ve Bütçe Komisyonunun görev ve yetkisi içindedir. İç Tüzük değişikliği ne demek?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bu Sayıştayla alakalı olan bir konu olduğu için yoksa alt komisyonla kanunlarla alakalı müzakere ediyoruz ama sizin gündeme getirdiğiniz Sayıştay raporlarıyla alakalı.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Kesin hesap komisyonuyla ilgili İç Tüzük...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bu daha önce İç Tüzük değişikliği teklif edildiği, bu şekilde gündeme geldiği için böyle bir cevap verdim Sayın Türelî.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Hayır, anladım, biz de istiyoruz İç Tüzük değişsin diye ama bunun için, bizim şu anda kurmamız için bir İç Tüzük değişikliğine gerek yok çünkü içeriden bir şey.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Meclis Genel Kurulu bununla alakalı bir irade ortaya koyarsa ben de o İç Tüzük’ü uygularım Sayın Türelî.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Sayın Başkan, Plan ve Bütçe konusunda, evet...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Efendim, çok teşekkür ediyorum tüm Komisyon üyelerimize ve Cumhurbaşkan Yardımcımıza.

Saygılar sunuyorum.

26 Ekim 2023 günü saat 10.00’da geneli üzerindeki müzakereler başlayacaktır.

Birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati:15.55

